

מהדורת קדן טללי ברכה

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ לך לך ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומרוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבואר

הספר והמסד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נדריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

יד רמז נפלא למועשר בספים
שזהו סגולה לעשירות
מילתא דפליאה - מילתא חדת"א

יב שאין לך אדם שאין לו שעה
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

א פרשת לך לך
בבחינת ראש השנה
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

אמרי נעים | עקר העבודה היא לזכר ולהעלות את המעשים הגשמיים ה
שם משמואל | אפלו מי שקלל וכמעט נכבה ממנו זיק היהדות יכול לשוב
 ולהתעורר

אוצרות גאוני הדורות
בן גרני | מכחו של אברהם אבינו יכולים אף הגרים להזכיר בתפלתם 'אלהי
 אבותינו'
מגיד תהלות | נטל אברהם את לוט בעל פרחו לארץ ישראל
עמק הלכה | קשיצא אברהם אבינו מארם נהרים קפצה לו הדרך עד ביאתו
 לארץ ישראל
דברי עמוס | הסבה שבקש אברהם מה' שיבנה את בית המקדש
יעקב סלה | מהלחם והיין מוכח שאין ממש בעבודה זרה
אליהו יהודה | יראת אברהם אבינו שקמא נתמעטו זכותיו מחמת שמסר נפשו
 על קדוש ה'
עטרת שלמה | ה' ואברהם נחלקו במחלקת הרשב"א וה'בית יוסף'
רמב"ן | שמייעת התפלה בכל הדורות על ידי הזכרת האבות
אור זרוע | אף שתמה זכות אבות אף על ידי התפלה עומדת וקומת לעד
עיר גבורים | הזכרת האבות בתפלה מסגלת לבנים ועשירות ולשם טוב
קב הישר | הזכרת האבות מסגלת בכל עת צרה
קב הישר | חביבות הזכרת האבות בכל עת
חיים לראש | על ידי הזכרת האבות נענית התפלה מיד
אזור אליהו | זכותו של אברהם אבינו לא תמה מעולם
מעשי צדיקים
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד

אוצר פניני החסידות
דגל מחנה יהודה | פרשת לך לך בבחינת ראש השנה
חדושי הר"ם | פרשת לך לך הוא הגדל כמו מאור לחשף
אהבת ישראל | הלמוד מאברהם אבינו לדאג להצטער על כבוד השכינה ולהפיר
 תמיד שפלות מצבא454
אמרי יוסף | על האדם להפיר גדלות הבורא ושפלות עצמו | שתי בחינות
 'מה'
נתיבות שלום | אברהם אבינו הלביש עצמו ביראת שמים כדי שלא יבא לידי
 זחיחות הדעת וגאווה
חלקת יהושע | הקב"ה הראה לו הגשמייות כדי שלא תפרד נפשו מחמת
 הדבקות
יחי יוסף | סתייה בהלכות מקואות
פתוחי חותם | תאוות העולם תחלתם מתוק וסופם מר
דמשק אליעזר | מדוע בתחלה רחק אברהם את לוט ואלו פאן קרבו
דברי בינה | על האדם להרגיל עצמו לעבודת ה' עד שישוב אצלו לטבע שני ג
מחשף הלבן | להתדבק בשכינה צריך להוסיף קדושה אחר קדושה
לקוטי תורה | על ידי שיתמיד האדם באמונה שהשם יתברך מקיפו מקל צד
 יזכה לתשון מעשיו
לקוטי שיחות | באור דברי הרמב"ם שאין אנו מלים עצמנו מחמת שמל אברהם
 אבינו אלא אף ורק מחמת צווי הקב"ה למשה רבנו454
מאור ושמש | אין לחקות את מעשי הצדיקים ולעשותם כמצות אנשים מלמדה
 אלא יש ללמד מהם54
זרע קדש | האבות עשו כל דבר הפך מטבעם הגשמי ומזה נעשה התורה
תורת חיים | בעשיית דברים גשמיים נצרך זהירות יותר מאשר בתורה ותפלה ה
שפת אמת | אין הקב"ה חפץ שיהיה האדם פרוש לגמרי מהעולם הזה

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יוחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת לך לך

מעלת הפרשה

דגל מתנה יהודה

רבי יהודה צבי מסטרעטין זיע"א

פרשת לך לך בכחינת ראש השנה

עד פרשת לך התרעין פתוחין, ופרשת לך הוא כמו ראש השנה, כי ספי תבות בראשית נ"ח לך הוא חת"ך שם הפרנסה, החותך חיים לכל חי. גם עד פרשת לך הנה נקרא שמו אברהם ובפרשת לך הוסיף לו אות ה ונקרא שמו אברהם, והבן:

חדושי הרי"ם

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

פרשת לך לך הוא הברך כמו מאור לחשך

בסדרות האלו אברהם אבינו עליו השלום הוא בעל השמועה. הרבי מלבלין זצ"ל הנה אומר, שבהגיעו לפרשת לך לך הנה אצלו הברך כמו בין האור להחשך (ראה קהלת ב יג), יען שאברהם אבינו עליו השלום מאיר את העולם (ראה ב"ר ב א):

דרכי ענוה

אהבת ישראל

רבי ישראל מוויז'ניץ זיע"א

הלמוד מאברהם אבינו לראג להצטער על כבוד השכינה ולהכיר תמיד שפלות מצבו

התורה הקדושה מלמדת אותנו לילך בדרך אברהם אבינו עליו השלום, שכל אחד מישראל ידאג ויצטער על העדר שלמות האדם העליון ועל השכינה הקדושה הנודדת אתנו בגלות המר, ויכיר תמיד מעוט ערכו ושפל מצבו בעבודתו ותברך שמו שלא תגן עדין נפשו.

כי אם הנה מתגן את נפש הנה מכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, כמאמרם ו"ל (קדושין מ:) לעולם ירא אדם את עצמו כאלו חציו זכאי וחציו חייב, וכה מכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עין שם, ואז הנה תקון השלם וקץ הגאולה על ידי השלמות אדם העליון.

הרמז במאד מאד הני שפל רוח

כמכאור בצמח צדיק לאבי אדוני זקני מורי ורבי הקדוש זצלה"ה על מאמר חו"ל (פ"ד מ"ד) מאד מאד הני שפל

התתק"ל שנים, בזה אתנחם, כי על ידי זה ישלם אדם העליון ויהיה יחוד קודש אברהם בריך הוא ושכינתיה בגאולה שלמה ברחמים וחסדים אמן בן יהי רצון:

אמרי יוסף

רבי יוסף מאיר מספינקא זיע"א

על האדם להכיר גדלות הבורא ושפלות עצמו | שתי כחינות 'מה'

ואתנה בריתי ביני ובינה וארכה אותך במאד מאד (יז ב). יש לומר ברמז הפסוק, על פי מה שכתוב בספר צמח צדיק בפסוק ויאמר ה' אלקים במה אדע כי אירשנה (טו ח), בשם אבי זקנו ו"ל, שהאדם צריך שיהיה בו ב' כחינות 'מה', 'מה' אדיר שמך בכל הארץ (תהלים ח ב), 'מה' אנוש כי תזכרנו (שם ח ט), והפונה לידע גדלות הבורא ברוך הוא ושפלות עצמו.

באור הנמרא 'תלקהו חציו לכם וחציו לה'

וזה פרוש הגמרא (פסחים כב:) תלקהו חציו לכם וחציו לה, פי 'לכם' גימטריא ב' פעמים 'מה', ולכן תחלק ה' לכם לידע שפלות עצמו וגדלות הבורא, שהוא ב' 'מה' כנ"ל, עד כאן לשונו בשם אבי אדוני זקני.

הרמז בכמה אדע כי אירשנה

ובזה פרש שם הפסוק 'במה' אדע כי אירשנה, על ידי ב' 'מה' שידע שפלות עצמו וגדלות הבורא, אירשנה, כי ענוים יירשו ארץ, עין שם מה שכתב לדרךך שם.

הרמז בפסוק 'ולא יכלו להתמהמה'

ושמעתי גם כן בשמו שפרש בזה הפסוק 'ולא יכלו להתמהמה' (שמות יב מא), ורצה לומר פי במצרים היו ערם וערני, ולא יכלו להשיג גדלות הבורא ברוך הוא ושפלות עצמו, עד שייצאו ממצרים מן הנ' שערי טמאה ואז יכלו להשיג הב' 'מה', עד כאן תכן דבריו.

הרמז בפסוק אם 'תמהמה' חכה לו

ועל דרך זה נוכל לומר גם כן בפרוש הפסוק אם 'תמהמה' חכה לו (חבקוק ב א), רצה לומר אם תשיגו ותדעו הב' 'מה', רצה לומר שפלות עצמו וגדלות הבורא ברוך הוא, אז 'חכה לו', פי בכת זה תזכו לגאולה העתידה, כי ענוים ירשו ארץ.

רוח, 'מאד' היא אותיות 'אדם', ב' פעמים 'מאד' היא ב' פעמים 'אדם', לרמוז על אדם עליון ואדם שלמטה, שידע אשר על ידי פגם אדם שלו נעדר השלמות מאדם העליון, וישבר לבו וישפל רוחו לתקן את אשר עות, ואז ישלם אדם העליון, עין שם.

ואפלו אם השפיע לו השם יתברך כל טוב בעולם הנה לא יהיה נחשב בעיניו לכלום מחמת צער גלות השכינה הקדושה.

באור 'מה תתן לי ואנכי הולך ערירי על פי הנ"ל

וזה שאמר אברהם להקדוש ברוך הוא אתה שאמר לו הקדוש ברוך הוא 'שכרך הרבה מאד', אמר מה תתן לי, אינהו דברים תוכל לתן לי שיהיה לי לנחת, אם ואנכי השכינה הקדושה שנקראת אנכי (כדאיאת בוה"ק) הולך ערירי בגלות המר בהעדר יחוד וזווג העליון, והיא העדר השלמת אדם העליון.

הלא מחמת זה כל טוב עולם הנה לא נחשב בעיניו לכלום, כי אם תעזר לי לתקון נפשי שאכריע את כל העולם לכף זכות ויהיה תקון השלם וגאלת השכינה זה יחשב אצלי למתנה טובה.

ולכן אדני' ד' מ"ה תת"ן גימטריא תקון נפ"ש, וזה מה, כחינת ענוה, ונחננו מה, ויהיה אז מאד הני שפל רוח וכנ"ל, זה תתן לי, שאוכל לתקן חטא הקדום של עין הדעת טוב ורע שהיא שרש כל החטאים זהמת הנפש שהוא היצר, כחינת רם של עמלק המסמא עיניו של אדם שיש בו עין הדעת טוב גם כן.

אשר התבלין להגביר על היצר, היא דבקות בתורה הקדושה, כמאמר חו"ל (קדושין ל) בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין, המלכשתו ענוה, ואז נקרא צדיק יסוד עולם לתקן התתק"ל שנים של אדם הראשון.

ולזה וכן מש"ק בית"י הו"א גימטריא ע"ץ הדע"ת טו"ב ור"ע, ודמשק רומז לתורה כמאמרם ו"ל דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, אליעזר גימטריא שית (עין נדרים לב), סוד כחינת צדיק כמבאר בזהר הקדוש. ולזה תור"ה עם ש"י"ח עם הפולל עולה מספר תתק"ל.

אם זאת תתן לי שאוכל לדבק בתורה הקדושה בצדיק יסוד עולם לתקן

ברשת לך לך

אברהם אבינו, שתדיר החזיק במיחד במדת הבטחון בהשם יתברך, ובכח זה עבר את הכל. וזה גם משמעות חתימת הברכה הראשונה שהיא פגד אברהם, בלשון מגן אברהם, על שם מדת הבטחון שהיתה לו.

אמונה ואהבה, תכונות אברהם אבינו - שרש מדת הבטחון

יש לבאר שיכות ענין הבטחון במיחד לאברהם אבינו, דהנה מציינו שתי ענינים שהם מדת אברהם אבינו: 'האמונה' שהיה ראש לכל המאמינים, וכן מדת 'החסד והאהבה', וכמו דנקרא 'אברהם אהבי' (ישעיה מא ח).

וענין הבטחון יסודו משתי ענינים אלו. כמו שבארנו דיסוד הבטחון נכלל בדברה הראשונה מעשרת הדברות 'אנכי ה' אלוקיך, שהיא מצות האמנת ה'. שכלול בזה ב' חלקים, 'אנכי ה' - האמונה שהבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג עשה ועושה, וגם ש'אנכי אלוקיך' - הקדוש ברוך הוא הוא אלוקיך, האלקים שלך, שבין כך ובין כך נקראו בניים.

וזה יסוד הבטחון, שיהודי סמוך ובטוח באהבת ה' אליו ובקשר שבין יהודי לאביו שבשמים שלא ישפנה, והוא 'אלוקיך' ככל המצבים.

התקף והודאות של הבטחון בהשם יתברך צריכה לשתי הקדמות אלו, האמונה והאהבה שבין ישראל לאביהם שבשמים, שמגדל אהבת השם יתברך שהוא אוהב להשם יתברך והשם יתברך אוהב אותו, מגיע לשלמות הבטחון, שבוטח בה' שניהיג אותו מה שטוב עבורו. ואברהם אבינו מלך האמונה שלו ומלך האהבה שלו אכן השיג את שלמות המדרגה הראויה של בטחון:

קדישא מסלונים זי"ע, דהנה אברהם אבינו היה מתירא לאחר כל הנסים הגדולים שעשה עמו הקדוש ברוך הוא באור כשדים ובמלחמת ארבעה מלכים, פן יגיע לו על ידי זה התרוממות הלב ויבא חס ושלום לזכות הדעת, שידמה בנפשו שאם הקדוש ברוך הוא עוזר לו כל כך מסתמא ראוי הוא לזה. ולכך הלביש עצמו ביראת שמים שזו העצה לזכות הדעת, שעל ידי שמעורר בלבו גדל היראה מתבטלת ממנו זכות הדעת.

הבטחון מביא שלא יתגאה בכל אשר זוכה

אמנם הקדוש ברוך הוא אמר לו, אל תירא אברהם, אינך צריך לאחז במדת היראה כדי להנצל מזכות הדעת, כי לך יש עצה אחרת - אנכי מגן לך, הינו שהרי כל הנסים שעשיתי עמך היו מלכת הבטחון שהיה לך שאנכי מגן ומחסה לך, וכיון שיש לך הבטחון הרי שכרך הרבה מאד.

מאד הוא על דרך מאמר תז"ל (אבות פ"ד) מאד מאד הוי שפל רוח, דאף ששכרך הרבה, שהקדוש ברוך הוא נותן לך הרבה, אין זה מביא לזכות הדעת, אלא למאד, לשפלות רוח, שאם אתה יודע שפל כחך הוא רק מלכת בטחונך שהקדוש ברוך הוא מגן ומחסה לך, אז כל הנסים שעשיתי עמך מביאים רק לשפלות רוח ושברון לב.

הטעם לחתימת ברכת אבות כ'מגן אברהם'

וזהו מה שבך חותמין בברכה ראשונה של שמונה עשרה 'מגן אברהם', שאברהם אבינו עבר את כל הנסיונות ואת כל המאצרות מתוך בטחון שהקדוש ברוך הוא מגינו ומחסהו.

והינו דמפרש הפתוב אנכי מגן לך, שהשם יתברך היה מגינו ומבטחו של

מעשה בהרה"ק רבי ברוך ממעוזבו' ורבי מנחם מענדל מוויטעפסק זיע"א

והענין יש לומר, על פי מה שנודע אשר הצדיק הקדוש מורנו הרב ברוך (ממעוזבוש) זצוקלה"ה שלח להרב הצדיק הקדוש מורנו הרב רבי מנחם מענדל מוויטעפסק זצלה"ה שישלח לו הטעם של ארץ ישראל.

ושלח לו על ידי שליח דברים האלו, דהנה כתיב בפרשת שלח (במדבר יד ט) 'טובה הארץ מאד מאד, ובמסכת אבות אמרו (פ"ד מ"ד) מאד מאד הוי שפל רוח. **והענין** כי כל מה שהאדם משיג ביותר שפלות עצמו, אזי יוכל לראות יותר מעלת ארץ ישראל, ולכן אם תקים 'מאד מאד' הוי שפל רוח, אזי תוכל לראות אשר טובה הארץ 'מאד מאד', עד כאן תכן דבריו הקדושים.

וארבה אותך 'במאד מאד' - בשתי בחינות הנ"ל

ונמצא לפי זה זהו שאמר כאן וארבה אותך במאד מאד, רצה לומר שתשיג שפלות עצמך. והנה 'מאד' גימטריא 'מה', וזהו שאמר 'במאד מאד', רצה לומר 'הב' 'מה' הנ"ל, 'מה' אדיר ו'מה' אנוש, שתשיג שפלות עצמך ותראה גדלת הבורא ברוך הוא:

נתיבות שלום

רבי שלום נח מסלונים זיע"א
אברהם אבינו הלביש עצמו ביראת שמים כדי שלא יבא לידי זחיות הדעת ונאנה
אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברהם בפמחה לאמר אל תירא אברהם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד (טו א) **כספר** הקדוש פאר אברהם מבאר מן הספא

ברשת לך לך

העקר אל הארץ אשר אראך, שיהיה כי אם בכחינת ראייה, לא להשתקע חס ושלום:

והיה ברכה (קרי ביה ברכה, מה ברכה זו מטהרת את הטמאים אף אתה מקרב רחוקים ומטהרם לאביהם שבשמים, ב"ד) (יב ב)

יחי יוסף

רבי יוסף מפאפא זיע"א
סתיבה בהלכות מקואות

יש לפרש, דהנה קימא לן בהלכות מקואות, דמים שאובים הפסולים מתפשטין על ידי השקה למקוה כשרה, והשקה בעי על ידי נקב רחב כשפופרת

עניני גשמייות, בכדי שיחזיק גופו את נשמתו.

בכל דבר גשמי יש לראות אלקותו יתברך או יאמר אשר אראך, שבכל דבר גשמי יראה כי אם כחו ושפעו יתברך שמו לעד.

רמז נוסף

או יאמר, דעקר ענין בריאת האיש הישראלי שלא יאכל נהמי דכסופי, והתקן עצמך [בפרודורו כדי שתכנס לטברקלין] (אבות פ"ד מ"ח).

וזה ויאמר אל אברהם, רמזו על נשמה ששולחים אותו לעולם הזה, אף

ויאמר ה' אל אברהם לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך (יב א)

חלקת יהושע

רבי יחיאל יהושע מביאלא זיע"א
הקב"ה הראה לו הגשמייות כדי שלא תפרד נפשו מחמת הרבקות
ויאמר וכו'. לרמזו על פי מה שאמרו על הרבי רבי אלימלך זצלה"ה שבשעת פתח שחק עם השעון, שהצריך לדבר גשמי שלא יפרד הנפש מהגוף.

וזה רמזו, שאחר שהיה לו מסירות נפש באור כשדים אמר לו השם יתברך אל הארץ אשר אראך, שהכרח לראותו

ויבא הפליט וגו' וישמע אברהם כי נשבה אחיו וירק את חניכיו וגו' (יד יג-ד)

דמשק אליעזר

רבי אליעזר מוויז'ניץ זיע"א

מדוע כתחלה רחק אברהם את לוט ואלו כאן קרבו

וקשה, כאן התאמץ אברהם אבינו להשיב את לוט משביו, ומדוע לעיל (יג א) פאָשר וְלֹא נָשָׂא אֹתָם הָאָרֶץ לְשִׁבְתָּ יַחְדָּו, אָמַר אַבְרָם לְלוֹט הִפְרָד נָא מֵעָלַי וגו'.

אלא אפֿשר לומר, כי אברהם אבינו עליו השלום היה מחלק בדעות ובהשקפה משארו לוט, מאחר שהוא הסייע עצמו מקדמונו של עולם (רש"י יג א), לפיכך חשש שדרך החיים של לוט תזיק לכני משפחתו, פן ילמדו ממעשיו הרעים, לכן לחם נגדו עד חרמה וסלקו מעל פניו, ברם כשלוט היה בצרה גדולה, שנשבה במלחמה, עזר לו ונלחם בחרוף הנפש, יחד עם חניכיו, עד אשר הצילו:

וירק את חניכיו לילדי ביתו (יד יד)

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א

על האדם להרגיל עצמו לעבודת ה' עד שישׁוב אצלו לטבע שני

אפֿשר לפרש דרך רמז על דרך הפוסק 'חנף לעזר על פי דרכו וגו' (משלי כב ו), שצריך האדם לחנף עצמו לעבודת השם יתברך, ואז הורגל נעשה טבע ויהיה כל עבודתו לשם שמים.

וכמו שנאמר בתפלה מרבנו הקדוש הרבי רבי אלימלך ו"ל זיע"א שניחד את תנועותינו והרגשותינו הידועות לנו ושאינן ידועות לנו הכל ביחוד לעבודת הבורא יתברך שמו, הינו שכל כף יקדש האדם את עצמו שלא יוכל לעשות שום דבר רק לעבודת הבורא יתברך, וזה פרוש 'שאינן ידועות לנו' יהיו גם כן מיחדים לעבודת הבורא יתברך.

והעקר הוא מה שהאדם מרגל מנעוריו בכל המדות רעות מה שנולדו באדם עצמו כמו שנדבקת באדם מצד אב ואם, מה שהחמר גורם לו, שצריך האדם מקדם לשבר יותר המדות רעות מה שהאדם מרגל בהם. וזה וירק את חניכיו הינו מה שנתחנף האדם בהם ומה שרגיל בהם מצד ילידי ביתו:

רעים שצריך זהירות לבלתי המֿשך אחריהם, וזהו אי אפֿשר כי אם בסגלת התורה.

משל מהנוסע למקום שיש שם מחלה מדבקה

וכבר אמרתי בענין זה המֿשך, דמי שצריך לנסע לעיר אחרת ויש שם חלי המתפשטת שקורין (אינשטענדיגע קרייזקעהייט), אזי לוקחין מהרופא זריקת מחט אינאיקציאן להגנה שלא תאחז בו החלי השורה בעיר ההוא.

וכמו כן הקובע עתים לתורה שעה אחת ביום, אף שהיא מיעוטא לגבי עניני חל שעוסק בה כל היום, מכל מקום אינו בטל, דהוא אינאקציאן להצילו שלא ימֿשך לבו אחרי אינשי דלא מעלי:

כל אלה חברו אל עמק השדים הוא ים המלח (יד ג)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

תאוות העולם תחלתם מותק וסופם מר

כא לרמז כי זה העולם הוא עלול לנזקין לבוא האדם על ידו ליד חטא ולידי עברה, לפי שכל העולם הזה כל תאוות יצר הרע יש בו, והגוף גם כן מחמר קרץ ומצא מין את מינו ונעור. האדם גורם, והמקום גורם, והיצר גומר ומשלים.

והעולם הזה ראוי לקרא בשם עמק השדים ובשם ים המלח. עמק מלשון שוחה עמקה, השדים מלשון השלכה, כמו 'ירה יירה' (שמות יט ג) דמתרגמינן 'אשתדא' 'שדדי', כלומר, עמק שנשלקים בו בני אדם ונופלים.

ים המלח, לרמז שמימי העולם הזה מלוחים וסרוחים, שאף על פי שתאוות העולם הזה נראים לעין מתוקים, סופם מלוחים וסרוחים, מרים פלענה, כמו שנאמר (משלי ה ד) 'ואחרייתה מרה כלענה'.

וזהו שאמר כל אלה חברו, כלומר יצר הרע וכחותיו הנזכרים והאברים הגורמים לחטא פנופר, כלם נתחברו וכאו למקום הגורם לחטא, הוא העולם הזה שהוא עמק השדים, שמי שנופל בשוחה עמקה שבו, דהינו בתאוותיו, נשלף ונופל ואין לו תקומה. והוא הנקרא ים המלח, לרמז שמי ששתה מימיו, אף על גב דנראים לו מתוקים, סופם מלוחים וסרוחים ומרים פלענה, רחמנא לצלן:

הנוד, אמנם פֿרק ו' דמקנאות במשנה ח' איתא דהשקה פשערה דיו.

ישׁוב המפרשים

ופרשו המפרשים, דאם המים פסולין מן התורה אז צריך נקב כשפופרת הנוד, אכל אי הוי רק פסול דרבנן סגי כשערה.

הרמז על דרך המוסר

ויש לפרש הלכה זו על דרך רמז מוסר, דמים פסולים רומז להחטא, ופסול דאורייתא מרמז על חטא חמור, ופסול דרבנן על חטא קל, והשקה למקנה כשרה מרמז על תקון החטא, ושעור השקה הינו אפן התקון.

והינו דאמרו דאם המים פסולים מדרבנן סגי בהשקה כשערה, דאם נכשל באיזה חטא קל חס ושלום, אין הפגם גדול כל כך ותקונו הוא באפן קל ואינו צריך עבודה רבה.

ואם המים פסולין מדאורייתא צריך השקה כשפופרת הנוד, דהינו דאם חס ושלום נכשל באסור חמור, אז אפן תקונו הוא על ידי עבודה רבה, דגדול עונו מנשא וכדי למחק הפגם שגרמה זממת וחלאתי החטא מטל עליו עבודה קשה שבמקדש להרבות בככי ותחנונים לפיכך ולרצות השם יתברך ושב ורפא לו.

תרוץ הרא"ש

אמנם הרא"ש ו"ל תרץ קושיא הנ"ל באפן אחר, דאם היה מחבר פעם אחת כשפופרת הנוד שוב סגי אם נשאר אחר כך משק כשערה.

הרמז בדרך מוסר על פי תרוץ הרא"ש על מצלת הדבק בלמוד התורה בנערותו

ויש לומר תרוץ זה על דרך מוסר, דאם בשנות הנעורים היה דבוק בלמוד התורה בחבור גדול, דהינו שהיה לומד כל היום בבית המדרש, אז אחר כך כשיצא מפתלי בית המדרש ועוסק בישובו של עולם במשא ומתן, אזי אם הוא משק כשערה, הינו שעדין נשאר מחבר לתורה על כל פנים כשערה, שקובע עתים לתורה שעה אחת ביום בבקר או בערב, אז התורה מגינא ומצלי עליו שלא יזיק לו ליראת שמים במחשבה בדבור ובמעשה מה שצריך להסתובב בשוקים ובכרחובות.

ועל כן יש להשתדל ולהזהר בקביעות עתים לתורה, שהוא סגלה גדולה שלא להמֿשך בדעתו אחרי בני אדם פורקי על וקלי הדעת המזהמים במעשים

ברשת לך לך

שהן נפש רוח נשמה, בחינת מחשבה דבור ומעשה. כי מי שיש לו נפש רוח נשמה דקדושה, מחשבה דבור ומעשה שלו נמשכין ומתקרבין למעלה תמיד ולא למטה, מה שאין כן מי שמרגיש בנפשו שמחשבה דבור ומעשה שלו נמשכין לגשמיים, זהו סימן שאין לו נפש דקדושה, או שפגם.

לזאת צריך האדם להתחזק ולשמר המחשבה שלו, גם הדבור צריך לשמר מדברים בטלים וליצנות וכו', ולבקש על נפשו מהבורא ברוך הוא שיעזרהו, כי מבלעדו אי אפשר להיות שום דבר.

ואחר כף כשיתקן הבחינה, יזכה לבחינת אצילות, הוא וגרמוהי חד (תיקון ג: הקדמה), שהיא מחשבה הקדומה, מחשבה למחשבה, בבחינת תעלומות חכמה, רצון הפשוט, ששם הוא השתוות קטן וגדול שם הוא, ואין שם שום תמונה רק הכל טוב, כי לית שמאלא בהאי עתיקא (וזהו ח"ג קסט).

וזהו התהלך לפני והיה תמים, התהלך לפני בעולמות שקדם האצילות, והינו לתקן הבחינה שבהם, ואחר כף והיה תמים, בחינת השתוות.

וזהו 'תמים תהיה עם ה' אלהיך' (דברים י"א), דיקא, כשתקבלו לאלקים על עצמך בפטריות, כי בלאו הכי נמי אלקים הוא אפלו בלעדיך, רק שאתה צריך לראות שהוא יהיה אלקיך, ועם בחינה זו 'תמים תהיה'.

לא יתשל בשעה שמרגיש חשכות ואחר כך יאיר לו

והכלל, שצריך שלא להתרשל ולא להתרפות במלאכתו, ולא ישאר מנח מחמת שמרגיש חשכות בנפשו, כי השם יאיר לו ויקימהו כמאמר הכתוב ויתקם בעוד לילה (משלי לא טו), אמן כן יהי רצון:

ואברהם בן תשעים ותשע שנה בהמלו בשך ערלתו (יו כד)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

באור דברי הרמב"ם שאין אנו מלים עצמנו מחמת שמלא אברהם אבינו אלא אך ורק מחמת צווי הקב"ה למשה רבנו

ושים לבך על העקר הגדול וכו' שכל מה שאנו מרחיקים או עושים היום אין אנו עושים אלא במצות הקדוש ברוך הוא על ידי משה רבנו עליו השלום, לא שהקדוש ברוך הוא אמר זה לנביאים שלפניו, כגון וכו', אין אנו מלין מפני שאברהם אבינו עליו השלום מל עצמו ואנשי ביתו, אלא מפני שהקדוש ברוך הוא צוה

השכינה דבוק גמור, והשיבו הקדוש ברוך הוא, זה הדבר תלוי ביך שצריך לטרח כדי לקנות נפש רוח נשמה תיה יחידה, ובה תזכה להתדבק בשכינה.

וזהו קחה לי עגלה משלשת היא הנפש שהיא משלשת בנפש רוח נשמה דנפש, ועו משלשת הוא הרוח שהוא משלש בנפש רוח נשמה דרוח, ואיל משלש [היא הנשמה] שהיא משלשת בנפש רוח נשמה דנשמה, ותר וגו' היא החיה והארת היחידה. וטרח עד שהשיג כל אלה, וזהו ויקח לו את כל אלה ויכתר אתם בתוך, כנגד הנפש רוח נשמה לבד הוא, דשיך בהם התחלקות בין שנכנסים בגוף.

וזהו שאמר ויתן איש בתרו לקראת רעהו, דהינו הנפש כנגד הנפש, והרוח כנגד הרוח, והנשמה כנגד הנשמה כמו שכתבנו.

ואת הצפר לא בתר, ואת לרבות אחד, שהרי שנים הם, תור וגו'. והם כנגד החיה והארת היחידה שהם מקיפים מבחוץ ואין בהם התחלקות כמו הנפש רוח נשמה. וזכה אברהם אבינו עליו השלום לנפש רוח נשמה תיה יחידה, ועל זה נאמר עליו (בראשית כד א) 'וה' ברך את אברהם בכל':

וירא ה' אל אברהם ויאמר אליו אני ק-ל שד-י התהלך לפני והיה תמים (י"א א)

לקוטי תורה

רבי מרדכי מטשערנאביל זיע"א

על ידי שיתמיד האדם באמונה שהשם יתברך מקיפו מכל צד יזכה לתקן מעשיו

התהלך לפני והיה תמים. להבין הענין 'לפני'. הנה לפי פשוטו הינו בחינת מקרי, שיאמין באמונה שלמה שאור אין סוף ברוך הוא מקיפו ומסבבו מכל צד, בחינת ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, וכמאמר הכתוב 'והבוטח בה' חסד וסובבנו' (תהלים לב ט), ובהיות כן כפיכול הוא הולך לפני ה', ואז על ידי כן 'והיה תמים', אף שלפעמים נופל ונשבר, אף על פי כן כשמתמיד באמונה זו חוזר ונעשה תמים ושלם.

על האדם לתקן כל פרטי מחשבה דבור מעשה ועל ידי זה יזכה להתעלות

ובדרך יותר פנימי אפשר לפרש התהלך לפני, שמתחלה צריך לתקן חיצוניות העולמות, עולם התמונה, ששם רע לעצמת טוב וטוב לעצמת רע, וצריך לתקן הבחינה שבהם, לשנא את הרע ואחר כך לקרב את הטוב.

וזהו בשלשה עולמות בריאה יצירה עשייה,

ויאמר אדני אלהים כמה אדע כי אירשנה, ויאמר אליו קחה לי עגלה משלשת ועו משלשת ואיל משלש ותר וגו'. ויקח לו את כל אלה ויכתר אתם בתוך ויתן איש בתרו לקראת רעהו ואת הצפר לא בתר (טו ח-י)

מחטף הלבו

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

להתדבק בשכינה צריך להוסיף קדשה אחר קדשה

אפשר לרמוז דאברהם אבינו עליו השלום בקש מהקדוש ברוך הוא שיעזרהו דרך ישרה כדי להתדבק בשכינה כראוי. והנה התדבקות האדם בשכינה צריך קדשה אחר קדשה וטהרה אחר טהרה יום אחר יום, ובכל יום יוסיף על היום שעבר, כדי שבה יוכל לקנות נפש רוח נשמה, ואם יזכה יוכל להשיג אף תיה שהיא נשמה לנשמה, ויזכה שתגיע לו הארה גם מיחידה.

והנה האדם קונה [נפש] ולא בשלמות, ואם מתעסק במעשים טובים קונה נפש בשלמות, ואחר כך כדי להשיג הרוח, צריך להוסיף קדשה על קדשה והשתדלות יותר מן הראשון, ואז משיג את הרוח, ואחר כך טהור ודים יוסיף אמן להתאמן בקדשה יתרה הרבה, כדי להשיג הנשמה, ואחר כך השתדלות וקדשה יתרה כדי להשיג תיה, והארה מן היחידה.

נר"ן מתחלקים ח"י אינם מתחלקים

והנה הנשמה והרוח והנפש משכנם בגוף האדם בפנימיותו ממש, הנשמה שורה במח, והרוח בלב, והנפש בכבד, והחיה והארת יחידה הם מקיפים מבחוץ ואינם נכנסים בגוף.

גם דע שהנפש והרוח והנשמה השורים בגוף, כל אחד ואחד מהם כלול משלשתן, דהינו הנפש יש בה נשמה דנפש ורוח דנפש ונפש דנפש, והרוח יש בו גם כן נשמה דרוח ורוח דרוח ונפש דרוח, והנשמה גם כן יש בה נשמה דנשמה ורוח דנשמה ונפש דנשמה.

והנה הנשמה והרוח והנפש, שלשתן מתלבשים זה בתוך זה, והנשמה בתוך הרוח, ומתחלקים כל אחד עם הדומה לו, דהינו הנפש דרוח עם הנפש דנפש, והרוח עם הרוח, והנשמה עם הנשמה, וכן נמי הנשמה מתחלקת. אמנם הרוח תיה והארת היחידה, הם מקיפים מבחוץ ואינם מתחלקים כמו הנפש רוח נשמה.

אברהם טרח והשיג את כל חלקי הנר"ן

וזהו כוננת הפסוקים. כמה אדע כי אירשנה – דהינו הודיעני כמה אתדבק עם

תורת חיים

רבי חיים מקוסוב זיע"א

כעשית דברים גשמיים נצרך זהירות יותר מאשר בתורה ותפלה

זה עקר עבודה ככל אדם מישראל, בשעה שעושה דברים גשמיים אכילה ושתיה ושאר דברים גשמיים שלא יכשל שם חס ושלום, וזה נקרא בכל אדם יציאת מצרים, וזה חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים (ד"ה ויעל):

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

אין הקב"ה חפץ שיהיה האדם פרוש לגמרי מהעולם הזה

ברש"י לך להנאתך ולטובתך כו'. אף כי צוהו השם יתברך ללכת ולהניח הכל, לא יעלה על דעת אדם לומר כי צוהו השם יתברך להיות נפרש מעולם הזה, רק אדרבא, להמשיך קדשתו יתברך בכל מעשיו:

אמרי נעים

רבי מאיר מדז'יקוב זיע"א

עקר העבודה היא לזכר ולהעלות את המעשים הגשמיים

בתחלת העבודת צריך אדם לאחזו דרכו בקדוש בחזק יד, להפוך כל החמירות והתאווה מקצה אל הקצה, בתעניתים ובסגופים שונים. אף לא זהו העבודת הגמור, כי עקר בריאת האדם היה דוקא לעסק בעניני עולם הזה, כי אם לא כן הלא יש מלאכים בשמי מרום. רק מתחלה לאשר טבע האדם מקשר בחמירות עב, צריך לאחזו הדבר מהפוך להפוך, ועל ידי זה יוכל אחר כך לבוא לדרך ממצע:

תשובה

שם משואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

אפלו מי שקלקל וכמעט נכבה ממנו זיק הנהרות יכול לשוב ולהתעורר

לשון 'ברית' נגזרת מלשון 'ברא' כמו שכתב הרמב"ן בראשית (ו יח), והנה בריאה היא לש מאין, ועל כן אפלו אנשים שכגרו וקלקלו, וכמעט שכבה אצלם זיק היהדות, וכמעט שנעקר מהם העקר ששתל אברהם אבינו, יכולים לכא הרהורי תשובה בלבם בכחינת יש מאין:

התורה מתחיל מזמן מתן תורה, וכנ"ל מהרמב"ם שאין המצות שלנו כאות מהצוויים שלפני הדבור. אלא ה'ברית' עם אברהם, ביני וביניכם ובין ורעף אחריו, היא עם ישראל, דהתחלת עם ישראל היא מאברהם יצחק ויעקב, ומאז התחלה ברית וקדשת ישראל. ונמצא, שאף שהמצות שלנו אינן קשורות להמצות שלפני הדבור – מכל מקום מציאות עם ישראל מתחילה מהאבות. ומזה – שני הענינים שבמצות מילה: גוף המצוה והחובה של מצות מילה (פאמח מפרי"ג מצות) אינו שני לצווי הקדוש ברוך הוא לאברהם, כי אם רק למצות הקדוש ברוך הוא על ידי משה רבנו.

אבל תכן הברית הנפעל על ידי מצוה זו – השייך לעם ישראל – הרי זה בריתו של אברהם אבינו, היא המשך להברית שברית הקדוש ברוך הוא עם אברהם, זאת בריתי . . ביני וביניכם ובין ורעף אחריו' (חלק ל עמ' 55):

• לשונות של אור •

צדיק

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן מסקנאקא זיע"א

אין לחקות את מעשי הצדיקים ולעשותם כמצות אנשים מלמדה אלא יש ללמד מהם

צריך לידע ולהודיע לבני אדם המחברים את עצמם לצדיקים, שלא ילמדו את עצמם לעשות כתנועותיהם והנהגותיהם כמצות אנשים מלמדה, הינו מפני שהצדיק הוא עושה כך יעשה הוא גם כן כמוהו, כי זה הוא לא טוב מאד, רק שילמד לעשות כפי שכלו כאמת לאמתו לעבד את השי"ת בלב נכון:

קדשה

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

האבות עשו כל דבר הפך מטבעם הגשמי ומזה נעשה התורה

מה שנקתב בתורה מעשי האבות, ולא נכתב מה עשה מיכאל הפלאה ושאר המלאכים. רק שהאבות המשיכו התורה על ידי שכירת טבעם הגשמיים, שעשו כל דבר הפך טבעם הגשמיים, ונעשה מזה תורה, למשל אברהם שבר טבע הגשמי שלו והעלה בנו יחידו ונעשה מזה תורה:

אומנו על ידי משה רבנו שנמול כמו ש'מל אברהם אבינו עליו השלום (פיה"מ חולין ספ"ז). לכאורה יש להקשות: מפנין שמצות מילה המשלת עלינו אינה מצות מילה שנצטוה אברהם אבינו, אלא יסודה וענינה הוא – מצות הקדוש ברוך הוא על ידי משה רבנו עליו השלום – מדוע נקראת מצוה זו בשם 'בריתו של אברהם אבינו', ועד שנקבע שם זה בגסס הברכה – 'להכניסו בבריתו של אברהם אבינו'? ויש לומר הבאור בזה – בפשטות: בה'עיקר הגדול' שכתב הרמב"ם – דנה שאנו מקימים את המצות אינו מפני הצוויים שקדמו להצוויים על ידי משה רבנו בסני – פונתו לומר שכל החיוב המשל עלינו בקיום כל המצות בא אף ורק מהצווי של הקדוש ברוך הוא על ידי משה רבנו עליו השלום, בלי קשר וזיקה להצוויים שנאמרו על ידי הנביאים שלפניו.

אבל אין זה נוגע לגוף המצות ומהותן, ויתכן שפיר שגדרן ומהותן של המצות דלאחר מתן תורה יש להן קשר ודמיון לענין שלפני מתן תורה – ועד שיתכן שמהותן וענינן אחד.

ובגדרן דנן – מצות מילה: ודאי שרק צויו של הקדוש ברוך הוא על ידי משה רבנו הוא המחייב אותנו לקיים מצוה זו, ולא הצווי לאברהם. ובכחד עם זה מהותה של מצות מילה שנצטונו היא בריתו של אברהם אבינו – הקדוש ברוך הוא אצננו (על ידי משה רבנו) להכניס את הבן (על ידי ברית מילה) בהברית שברית הוא יתברך עם אברהם אבינו.

ועל פי זה נמצא, שבמצות מילה יש חדוש גדול לגבי שאר המצות שנצטונו עליהן קדם מתן תורה: בשאר המצות הרי המצוה כפי שנתנה במתן תורה היא מצוה חדשה שאינה קשורה עם הצווי שהיה לפני מתן תורה, ועל דרך 'נתנה תורה ונתחדשה הלכה'.

מה שאין כן במילה, שהקשר של מצוה זו שאנו מקימים למצות מילה דאברהם אבינו אינו רק טעם וזכר, אלא שהוא אותו הענין ממש, שתכן מצות מילה שלנו הוא מה שמכניסים את הנמול בבריתו של אברהם אבינו.

ויש לבאר הטעם שלא זו בלבד שמצות מילה התחילה מאברהם אבינו, אלא עוד זאת – שמצות מילה שאנו מקימים לאחרי מתן תורה קשורה לאברהם ועד שנקראת 'בריתו של אברהם אבינו':

'בריתו של אברהם אבינו' אינה כריתת ברית על קיום התורה ומצות, פי ענין

אוצרות גאוני הדורות

ונכרכו בך כל משפחת האדמה (יב א)

בן גרני

רבי יוסף ישראל דייטש זצ"ל

מכחו של אברהם אבינו יכולים אף הגרים להזכיר בתפלתם 'אלהי אבותינו'

עין רש"י, ויש לומר שסובב והולך על הנאמר למעלה (בפסוק ב) ואעשך לגוי גדול וגו', ופרש רש"י זה שאומרים אלהי אברהם וכו', יכול יהיו חותמין בכלן תלמוד לומר 'והיה ברכה' בך חותמין ולא בהן. וצריך באור מה תוספת גדלה יש לאברהם בזה שאין חותמין אלא בו, ומה לו נפקא מנה אם היו חותמין בכלן. ונראה על פי מה דאיתא במסכת פנויים (פ"א מ"ד) הגר מביא ואינו קורא שאינו יכול לומר 'אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו, ואם היה מתפלל בינו לבין עצמו אומר אלהי אבות ישראל.

והביא הרע"ב בשם הרמב"ם שאין הלכה כמשנה זו, אלא הוא מביא וקורא ומצי לומר 'לאבותינו' לתת לנו, מפני שהארץ נתנה לאברהם, והוא אב לגרים דכתיב (בראשית יז ה) 'פי אב המון גוים נתתיך', ודרשין ביה (ירושלמי בכורים פ"א ה"ד) לשעבר היית אב לארם ועכשו אתה אב לכל העולם. וכן פשהו מתפלל, בין בינו לבין עצמו, בין בבית הכנסת, אומר 'אלהי אבותינו' אפלו אין אמו מישראל, עכ"ל.

ואכתי קשה האין יאמר הגר אלהי אבותינו אברהם יצחק ויעקב, הלא המה אינם אלא בני אברהם, ונראה דעקר האבות הוא אברהם, וכיין שהגרים בני אברהם הם יכולין לומר אבותינו. ו**להורות** מי שהוא עקר האבות אנו מסימין רק 'מגן אברהם', כי הוא הראש והאב לכל המאמינים בשם אלהי האבות, והינו גדלת אברהם. וגם נפקא מנה לדינא, שהגרים מביאים וקורים, וזה פונת הפתוב ונכרכו בך כל משפחת האדמה, כי על ידך יכולים לברך כשאר בניך.

וילך אברהם כאשר דבר אליו ה' וילך אתו לוט (יב ד)

מגיד תהלות

רבי יחיאל מיכל ממעליטין זצ"ל
נטל אברהם את לוט בעל כרחו לארץ ישראל

הגם שאמר אחר כך ויקח אברהם את לוט, נמצא שלא הלך מקדם. וגם למה נאמר ויקח אברהם את לוט, הלא כבר אמר וילך אתו לוט.

בתחלה אתה דורש, שמחמת גדל חביבות ותשוקת ערבות, ונעימת דברי תהברך שמו, פלטה נפשו אליו ותהברך שמו, ונפשו יצאה בדברו אליו, ותכף שאמר לו ותהברך שמו 'לך לך' הגם שלא ידע עדין ולאן הארץ והמקום, ולא יזה צד מהצדדים יפנה, אף על פי כן מגדל ההכערה שגבערה בלבו וחשק לקים דברי תהברך שמו, הלך מיד במרוצה. וזהו וילך אברהם כאשר דבר אליו ה' תכף עשה הליכה.

וילך אתו לוט, נראה ששמע לוט מאברהם שיעשה אותו לגוי גדול, ויברכהו בכל מיני גדלות עולם הזה, בשמעו זאת הלך מעצמו עמו, וירץ אחריו שיהנה מטובותיו ולירשו.

ואחר כך שאמר לו אברהם אשר פונת הליכתו אינו למען הרבות הון ונדלה, רק כאשר דבר אליו ה' לקים דבריו ותהברך שמו, הגם שיהיה שפל ומענה ודל, פכתוב באור החיים הקדוש ז"ל שמה שאמר לו ותהברך שמו 'ואעשך לגוי גדול' הוא פפרוש השני שפרש רש"י ז"ל זה שאומרים אלקי אברהם ואלקי יצחק אלקי יעקב. וכך שמעתי מהאלקי הרב דק"ק קאלביסוב אשר אברהם לקח לו הפרוש השני שפרש רש"י ז"ל, והראיה שתכף היה רעב בארץ. **והיה** לוט חוזר מהליכתו ולא רצה ללכת שוב עם אברהם, על פן אמר שנית ויקח אברהם את לוט שעשה לקיחה, ולא הלך לוט בעצמו כי נתן עיניו בממון.

ויצאו ללכת ארצה כנען ויבאו ארצה כנען. ויעברו אברהם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה והכנעני אז בארץ (יב ה-ו)

עמק הלכה

רבי מנחם מנלי מלבוב זצ"ל
כשיצא אברהם אבינו מארם נהרים קפצה לו הכרף עד ביאתו לארץ ישראל

הפסוקים הנ"ל המה תמוהים, תדא הא דכפל בלישנא ויצאו ללכת ארצה כנען ויבאו ארצה כנען, ולא סגי למימר רק ויצאו ארצה כנען. ועוד קשה למה להזכיר כלל הליכה זו שהיה עד כנען, ואחר כך אמר הפתוב שהיה הולך עד מקום

שכם, ולא סגי למימר רק ויקח אברהם את שרה אשתו וגו' ויבאו שכם, ושאר דקדוקים יבאר הכל ממילא, והמשך כל הפסוקים הנ"ל.

נקודים לזה מה שאמרו חז"ל (ב"ב ק.) בפסוק קיום התהלך בארץ לארפה ולרחבה פי לך אתננה וגו', צנה ה' לאברהם שיהיה דייש אמצרא, ולקנות הארץ בהליכה, ויהיה נח לכבש לבניו.

לפי זה מצינו למימר, אף על גב דמצינו באבות שהלכו על ידי קפיצה, דאפלו גבי עבדי אבות מצינו שהלך על ידי קפיצה, כמו באליעזר עבד אברהם, אפלו הכי בשעת הלוכו של אברהם בארץ כנען לא היתה על ידי קפיצה, כדי שיהיה הולך בכל ארץ כנען ויהיה נח לכבש לבניו. אבל זה לא שיהי אלא בארץ כנען, מה שעתיד לתן לזרעו של אברהם, אבל שאר ארצות שהלך אברהם מארם נהרים עד ארץ כנען, שפיר מצינו למימר שהלך אברהם על ידי קפיצה.

והשתא יובן, ויצאו ללכת ארצה כנען ולא פתוב וילכו, משום דלא הלכו כלל מארם נהרים לארץ כנען, רק ויצאו ללכת, כמו שפרש רש"י (להלן כח י) בפרשת ויצא יעקב וגו' וילך חרנה, יצא ללכת לארץ, ושם היתה על ידי קפיצה כמו שאמרו חז"ל בשחיטת חלין (חולין ג"א), הכי נמי ויצאו רק ללכת ארצה כנען ולא הלכו, ויבאו ארצה כנען.

אבל זה הקפיצה לא היתה פי אם עד ארץ כנען, אבל בארץ כנען גופיה לא היתה קפיצה פנ"ל, וזה שאמר ויעברו אברהם בארץ ההיא עד מקום שכם, ומפרש הפסוק השעם למה באמת בך היתה, לזה קאמר והכנעני אז בארץ שהיה הולך וכובש מזרעו של שם, ויאמר ה' לזרעך אתן את הארץ הזאת, לכך היה אברהם צריך לילך בארץ כנען בלא קפיצה פנ"ל.

כי את כל הארץ אשר אתה ראה לך אתננה וזרעך עד עולם (יג טו)

דברי עמוס

רבי עמוס הכהן זצ"ל

הסבה שבקש אברהם מה' שיבנה את בית המקדש

מוכא במדרש (ע"י ש"ד טו, ח), 'בשעה שאמר הקב"ה לאברהם לתן לו

וראיית שאיני מוליד, אמר לו הקב"ה צא מאצטגנינות שלך, שאין מזל לישראל כנודע. נמצא שאם דין בן נח היה לו לאברהם, שורת הדין נותנת ומחכת שלא יוליד, מאחר שהוא תחת המזל, והמזל הוא שלא יוליד, אמנם אם דין ישראל יש לו, אינו תחת המזל, וראוי והגון הוא להוליד.

מעשה שפיר קא תבע אברהם אבינו וכה אמר, הלא מקדם שירא היה שגרד לכבשן האש שמא נתמעטו זכויותי, מאחר שאפשר שדין בן נח יש לו, ושלא מן הדין ירדתי לכבשן האש, ויבדאי שמה שנצלתי הוא מחמת שנתמעטו זכויותי, וכדאי אני לענש מאחר שעשיתי שלא כדין.

על זה השיב לו הקב"ה אל תירא אברהם שכרד הרבה מאד, וראוי אתה שתקבל שכר על שמסרת עצמך על קדוש ה' וירדת לכבשן האש, שהרי דין ישראל יש לך ויחייב היית למסר עצמך, ואם בן פדין עשית וראוי אתה לקבל שכר הרבה מאד.

מעשה שפיר קא תבע ה' אלהים מה תתן לי ואנכי הולך עירי שאין לי בן, ואם איתא שדין ישראל יש לי ומשום הכי ראוי אני לקבל שכר על שמסרתי את עצמי לקדוש ה', אם בן איני תחת המזל. ויאמר לו ה', דבר ה' אליו לאמר צא מאצטגנינות שלך, דקושטא הכי הוי שדין ישראל יש לך ואינך תחת המזל, כי אם צא וספר הכוכבים, כי פה יהיה וירעך ככוכבי השמים לרב, מאחר שדין ישראל יש לך ואינך תחת המזל, וראוי אתה להוליד ורע קדש ברוכי ה' ככוכבים לעולם ועד.

ויאמר לאברהם ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה. וגם את הגוי אשר יעבדו בן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול (טו יז-יח)

עטרת שלמה

רבי שלמה סוקרי זצ"ל

ה' ואברהם נחלקו במחלקת הרשב"א והבית יוסף

הגמ' בבבבכות (ט) דורשת את הפסוק "דבר נא באזני העם" (שמות יא, ב), אין "נא" אלא לשון בקשה, אמר הקב"ה למשה, בבקשה מך, לך ואמר להם לישראל, בבקשה מכם, שאלו ממצרים כלי פסוף וכלי זָהָב, שלא יאמר אותו צדיק "ועבדום וענו אתם" קים בהם, "ואחרי כן יצאו ברכש גדול" לא קים בהם. ולכאורה קשה, וכי אם לא יאמר אותו צדיק, לא היה ה' מקים את הבטחתו.

ומעשה יוכן, ש"מלפי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין", כדי להראות שמעשה ידי אדם עדיף, שהרי "לחם ויין" עדיפים משבלים וענבים וממילא מתבטלת טענת עובדי ע"ז שרצון ה' בע"ז, אלא רצונו שנבטל אותה בעצמנו, ולכן "והוא כהן לאל עליון" ולא לעבודה זרה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר אל תירא אברהם אנכי מגן לך שכרד הרבה מאד. ויאמר אברהם אדני ה' מה תתן לי ואנכי הולך עירי (טו א-ב)

אהלי יהודה

רבי יהושע יהודה אמרו זצ"ל

ראת אברהם אבינו שמא נתמעטו זכויותי מחמת שמסר נפשו על קדוש ה'

והדקדוקים באלה הפתובים הן רבים, עתה וראשית כל אית לן להבין מה היתה היראה שהיה ירא אברהם עד שהצריך הקב"ה להבטיחו אל תירא אברהם. עוד אמרו אנכי מגן לך שכרד הרבה מאד, דלמה בעת ובעונה הזאת הזקק להבטיחו שיהיה שכרו הרבה מאד, וירדאי שאין הקב"ה מקפח שכר שום בריה, וכל שפן של אברהם אבינו ע"ה.

ועוד אמרו מה תתן לי ואנכי הולך עירי, דאיך שניך סמוך ונראה [למה] שהבטיחו הקב"ה שכרד הרבה מאד. ועוד אמרו ויוצא אתו החוצה, ואמרו רז"ל צא מאצטגנינות שלך שאין מזל לישראל, וכי דבר זה לא היה יודע אברהם, מילתא דכתיבא בנביאים ובפתובים כי חלק ה' עמו, ואינם תחת המזל והמערכת והמזלות כנודע לכל עדת ישראל, ועוד דקדוקים יתבארו פאשר בדרך גלף בע"ה.

והנראה לקטנות עניות דעתי דעת הדיוט. בחמלת ה' עלי הוא יעזר לי, בהקדים דבר הידוע מחלקת הראשונים לקדושים אשר בארץ, המה האתנים מוסדי ארץ ההפרשה שיש ביניהם, מהם אמרו כי אבות העולם יצאו מכלל בני נח, ויש מהם אמרו שלא יצאו מכלל בני נח.

והנה ידוע דבן נח אינו מצוה על קדוש ה', ואינו רשאי למסר עצמו על קדוש ה', ואם עבר ומסר עצמו הרי הוא חובל בעצמו, וכדי הוא לקבל ענשו, ועובר על לאו ד'אף את דמכם לנפשתיכם', וכמו שכתב הרמב"ם ו"ל בהלכות מלכים (פ"ה ה"ב), יעין שם.

וכבר ידוע מאמרם ו"ל (שבת קנז) שאמר אברהם הסתפלתי באצטגנינות שלי

את הארץ, אמר לו אם אתה בונה להם בית המקדש מוטב, ואם לאו לא נתת לי כלום. ויש להבין, מדוע אם ה' לא יבנה לעם ישראל את בית המקדש, תחשב קבלת הארץ כ'כלום'.

ויש לבאר ע"פ המדרש (איכ"ר ד, יד) עה"פ "מזמור לאסף אלהים באו גוים" (תהלים עט, א), שלכאורה ראוי היה לומר קינה ולא "מזמור" מאחר שמדבר על חרבן בית המקדש? אלא, אמר דוד, מפנין שהמיר ה' את פעסו, ובמקום לכולות את עם ישראל התריב ה' את מקדשו, וישראל קמים לעולם, לפיכך ראוי לשמח ולזמר.

ולפי זה יוכנו דברי אברהם לה', שנתנית הארץ לבדה אינה נחשבת ל'כלום', שהרי פאשר עם ישראל יחטאו, הרי שהם יאבדו ח"ו, ועל פן מכרח שיבנה להם את בית המקדש, כדי שפאשר יחטאו ישראל, כלה ה' את חמתו על ביהמ"ק ולא על ישראל. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון (יד יח)

יעקב סלה

רבי יעקב יפה זצ"ל

מהלחם והיין מוכח שאין ממש בעבודה זרה

יש להבין את הקשר בין הדברים, וכי בגלל ש"הוציא לחם ויין" לכן "והוא כהן לאל עליון".

ויש להקדים את דברי המדרש (ילקוט רמז תקמז), שאל טורנוסרופוס הרשע את רבי יעקבא, אלו מעשים נאים, של הקב"ה או של בשר ודם? וכונתו היתה לשאל מדוע עם ישראל נמולים. אמר לו ר"ע, 'של בשר ודם נאים'. וכהוכחה לכך, הראהו שבלים וגלוסקאות, ואמר 'אלו מעשה הקב"ה ואלו מעשה בשר ודם, מי מאלו נאים? וראי המעשים של בשר ודם, ומכאן שטוב עושים ישראל בכך שהם נמולים.

עוד יש להקדים את המשנה בע"ז (נד"ג), 'שאלו את הזקנים ברומי, אם אלהיכם אין רצונו בע"ז, מפני מה אינו מבטלה'. וכתב החיד"א בספרו 'חומת אגף' (משלי כט) שטענת הזקנים שמעשה שמים עדיף, ומזה שה' לא מבטלה מוכח שחפץ הוא בע"ז. ואנו משיבים להם שרצון ה' הוא שאנחנו נעקר את הע"ז, וכמו שצונו "מזבחתיהם תחצו ומצבתם תשברו ואשיריהם תגדעו ופסליהם תשרפון באש" (דברים ז, ה) כי מעשה בשר ודם עדיף.

מעניני הפרשה

יתפלל בשם 'אלהי יצחק' שהוא זכה לעשר גדול, כענין שנאמר (בראשית כו יב) 'וימצא מאה שערים' ואמרו רז"ל (רש"י שם מרז"ל) אמד זה למעשרות, וזהו יצברכהו ה" על דרך ברפת ה' היא תעשיר' (משלי י כב), ואמרו רז"ל (שבת קיט) עשר בשביל שתתעשר.

ואגדלה שמך זהו שאומרים אלהי יעקב, שהמתפלל על השם יתפלל בשם 'אלהי יעקב', פי הוא זכה לשם, פי כל ישראל נקראו על שמו ישראל, וכתב (ישעיה מר ה) 'וזה יקרא בשם יעקב'.

קב הישר

רבי צבי הירש קוידאנובר זצ"ל

הזכרת האבות מסגלת בכל עת צרה

איתא בנמצא דברכות תפלות אבות תקנום, ודרשו רז"ל אברהם תקן תפלת שחרית, כנגד זה תקנו מגן אברהם. יצחק תקן תפלת מנחה, כנגד זה תקנו לומר מחיה המתים. יעקב תקן תפלת ערבית, כנגד זה תקנו האל הקדוש. ולכן שלש ברכות הראשונות על שמם נקראו, פי אבות תקנו אותם.

ולכן צריך כל אדם להזהר להתפלל על כל פנים תפלת שמונה עשרה בכונה, אמנם בעבור טרח על של הגלות, ולחץ זה הדחק של אחינו בני ישראל, לאו כולי עלמא גמירי להתפלל בכונה, ועל כל פנים ילבש האדם תורה ויראה גדולה באמרו 'אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב', פי גדול זכותם מאד, ותפלתם מקימים אותנו בגלות המר הזה [וכו'].

ונחזור לענין שהתחלנו לזכור בזכות האבות שהוא גדול בעיני הקב"ה, כל מי שזוכר האבות בתפלתו בכונה הוא ענין חביב מאד, ומסגל בכל עת צרה שיגיע ח"ו לאינה אדם, כיון שתפלתו היא בכונה מתוך עמק הלב, ואומר רבונו דעלמא זכר נא ברית אבות ואמהות והשבטים, ובאופן ובתנאי שלא יסיר ברית אבותינו אשר התהלכו בתמים לפני הקב"ה, ומסגל תפלה זו מאד לאנשים צדיקים ותמימים. (פרק ט)

קב הישר

רבי צבי הירש קוידאנובר זצ"ל

חביבות הזכרת האבות בכל עת

ומה מאד חביב בעיני הקדוש ברוך הוא מי שרגיל ומזכיר תמיד זכות שלשת אבות, וכן זכותן של משה ואהרן ומרים ושאר נביאים וחסידים עליון, פי כל הנשמות

שלחני אליכם זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר (שמות ג טו). 'וזה זכרי לדר דר' יחזור אל 'אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב', פי לא לעולם ישפח ברית אבות, וכל הדורות פאשר זכירו 'אלהי אברהם יצחק ויעקב' ישמע אל ויענם.

אור זרוע

רבי יצחק בר משה זצ"ל

אף שתמה זכות אבות אף על ידי התפלה עומדת וקומת לעד

והא דאמר בשבת פרק במה אשה יוצאה, מאימתי תמה זכות אבות, אמר רב דימי מימי הושע בן בארי [וכו']. ורבי יהושע בן לוי אמר מימי אליהו, דכתיב ויהי פעלות המנחה ויגש אליהו הנביא וגו'.

פרש לי מורי הרב רבי יונתן זצ"ל, דהני מלי שאינה עומדת מעצמה, אבל כשאנו מתפללין שיעמד לנו זכות אבות, לענין זה כל ימי הארץ אינה תמה ועומדת, הלכך שפיר מצלינן זכר ברית אברהם ועקדת יצחק [וכו'], ושפיר נמי מצלינן 'אב הרחמים הוא ירחם על העמוסים בזכות ברית איתנים'. (תפילה סי' קו)

עיר גבורים

רבי שלמה אפרים מלוניטשיץ זצ"ל

הזכרת האבות בתפלה מסגלת לכנים ועשירות ולשם טוב

כשאמר לו הקב"ה 'לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך', חשש פן ימעטו ממנו שלשה אלו, א. השם, שאמר לו 'צא מארצך', וידוע שאין השם גובר פי אם בארצו במקום שפירין אותו. ב. הבנים, שאמר 'וממולדתך', הינו במקום הראוי להוליד שהוא על ברפי אמו. ומבית אביך הינו במקום ירשתו, עד שהבטיחו הקב"ה בשלשה אלו, 'ואעשך לגוי גדול' בכנים, 'ואברכך' בממון פי ברפת ה' היא תעשיר, 'ואגדלה שמך' הרי השם.

וזהו פונת המדרש שאמר 'ואעשך לגוי גדול' זהו שאומרים אלהי אברהם, לפי שבאמרו 'ואעשך לגוי גדול' הוא רמז לבנים כנזכר, לפיכך כל עקר הרוצה להתפלל על בנים יתפלל בשם 'אלהי אברהם', וצריך להזכיר אברהם בתפלתו לפי ששל ידו התחילו העקרות להפקד, ואמרו רז"ל (בר נג ח) שביום שנפקדה שרה נפקדו כל העקרות עמה [וכו'].

ואברכך בממון זהו שאומרים אלהי יצחק, רמז שהרוצה להתפלל על העשיר

ויובן בהקדים את דברי רבי חיים אלפאנדרי בספרו 'אש דת' (פר ורא), שפרוש דברי ה' 'ארבע מאות שנה' תלוי במחלקת הרשב"א ומרן ה'בית יוסף', בדין שטר חוב שכתוב בו 'אמר לנו יוסף בן שמעון נר"ו' (נטרה בתמנא ואתנא), ובעיר זו יש שני אנשים בשם 'יוסף בן שמעון', אלא שאביו של אחד מהם נפטר בטרם שנכתב השטר. לדעת הרשב"א (שו"ת הרשב"א ח"ב סי' שג), מלשון השטר נר"ו שנכתב בסמוך לשמעון יש להוכיח שהחוב הוא של יוסף בן שמעון שאביו חי. אף ה'בית יוסף' (חור"מ סי' מט) כתב שאפשר שמש"כ בשטר נר"ו חוזר על 'יוסף' ולא על 'שמעון', ולכן אין לחוב את יוסף בן שמעון שאביו חי. ולפי זה מה שאמר ה' 'ארבע מאות שנה' לדעת הרשב"א זה חוזר על "ועבדום וענו אתם" שנכתב סמוך לו, והינו שבמשך כל זמן גלותם במצרים צריכים הם להשתעבד. אף לדברי ה'בית יוסף' זה חוזר על "גר יהיה ורעה בארץ לא להם" הכתוב לפני פניו, והינו שרק הגלות צריכה להיות בכל הזמן, אף השעבוד יכול להיות גם בחלק מהזמן.

ומעתה יש לבאר, שה' סבר כדעת הרשב"א, וא"כ מה שאמר לאברהם 'ואחרי כן יצאו ברכש גדול', הינו אחר השעבוד של "ארבע מאות שנה", ומכיון שלא השתעבדו עד סוף הזמן, הרי שההבטחה לצאת ברכוש גדול בטלה. אמנם כדי שאברהם לא יטען 'קים לי' כסברת ה'בית יוסף', שמה שאמר ה' 'ארבע מאות שנה' חוזר רק על "כי גר יהיה ורעה בארץ לא להם", וזה התקיים, שהרי מלדת יצחק בארץ כנען עברו "ארבע מאות שנה" (ע"י רש"י שמות יב, מ), וזהו שאמר ה' 'שלא יאמר אותו צדיק'. (באדיבות מכון חכמי ספרד נתיבות)

מעניני הפרשה

סגלת הזכרת האבות בתפלה

רמב"ן

רבי משה בן נתמן מגירונדי זצ"ל
שמיעת התפלה בכל הדורות על ידי הזכרת האבות

כה תאמר אל בני ישראל ה' אלהי אבותיכם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב

התפלות זכות אבות. וניחא להו דלרשעים תמה זכות אבות, ולצדיקים לא תמה זכות אבות.

ולפי עניות דעתי נראה, אפלו למאן דאמר 'תמה זכות אבות', הינו רק שאין הקב"ה מחיב בדבר לזכר לנו זכות אבות, אבל מפל מקום אם הקב"ה ירצה להושיענו בזכות אבות, בודאי יש בידי הקב"ה לזכר זכות אבות עד עולם. וילמאן דאמר 'לא תמה זכות אבות', הינו אפלו שלא על ידי תפלה זכות אבות אינה פוסקת.

ולפי זה לומר דזהו הפרוש ברש"י הנ"ל, יכול יהא חותמים בכלם, תלמוד לומר 'והיה ברכה', בך חותמין ולא בכלם. דהינו שהודיע הקב"ה לאברהם שאפלו אם יהיה באותן הימים שתמה זכות אבות, מפל מקום חסד של אברהם לא יכלה לעולם, ובזכות אברהם יזכר הקב"ה זכות כל שלשה אבות עד עולם.

אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב, ועל ידי זה 'וישמע ה' את קולנו'.

אזור אליהו

רבי אליהו הורשובסקי זצ"ל

זכותו של אברהם אבינו לא תמה מעולם פ"ש רש"י 'ואעשה לגוי גדול' זה שאומרים אלקי אברהם, 'ואברכה' זה שאומרים אלקי יצחק, 'ואגדלה שמך' זה שאומרים אלקי יעקב. יכול שיהיו חותמין בכלם, תלמוד לומר 'והיה ברכה' בך חותמין ולא בהם. ודברי רש"י זו הם תמוהים, דמה נפקא מנה לאברהם מה שיהיה חותמים בו לבדו ולא בכלם.

ואפשר לומר דהפירוש הוא כן, דהנה איתא בשבת (נה), שחזד מאן דאמר סובר כך 'תמה זכות אבות', והקשה שם בתוספות על מה שאנו מזכירים בכל

של צדיקים שמחים בראותן מעשים טובים באדם, וזכותן מאיר עלינו תמיד. (פרק עט)

חיים לראש

רבי חיים פאלאגי זצ"ל

על ידי הזכרת האבות נענית התפלה מיד

ונצעק אל ה' אלהי אבותינו וישמע ה' את קולנו (דברים כו ז). נראה לעניות דעתי לפרש על מה שכתב הרב מוה"רן שפירא ז"ל, דכל תפלה שמזכירין בה זכות אבות אברהם יצחק ויעקב ע"ה מיד הם נענים, וכתב רב סעדיה גאון ז"ל דאפלו אדם שאינו הגון לשמע ה' בקול תפלתו, אם הוא מתפלל לצרף גבוה בעבור כבודו יתברך מיד הוא נענה.

וזה רמז הכא באמרו 'ונצעק אל ה'', דצעקתנו היא בעבור כבוד ה', לא לנו ה' לא לנו פי לשמך תן כבוד, ועוד הן כה דבתפלתנו אמרנו 'אלהי אבותינו',

מעשי צדיקים

זיע"א והזכיר מקרא זה ואמר, רש"י הקדוש פרש על הפסוק 'והיה ברכה', 'הברכות נתונות בידך, עד עכשו היו בידך' וכו' 'מעכשו אתה תברך את אשר תחפץ'.

אבל הפסוק עצמו נאמר בלשון צווי, הקב"ה צוה לאברהם שיהיה הוא המברך לישראל, וכו' הדבר נוקב והולך בכל דור ודור שהצדיק עמוס לברך את ישראל הקרובים והרחוקים.

בעינים זולגות דמעות הוסיף ואמר, 'עתה הנני המברך כל היום והעמס עלי טרדות בני ישראל, ומה בצע לנפשי, מתי אעשה אנכי לביתי, מאחר ואני טרוד כל היום לברך את ישראל באהבה מה יגיע בזה טובה גם אלי'.

שהה רבי צבי הירש מעט תפוס ברעיונותיו ואחר גמר אמרו, בפסוק שאחריו נאמר (שם ט), 'וילך אברהם כאשר דבר אליו ה'', כלומר השליך על ה' יהבו ועשה רצונו יתברך לברך את ישראל המצפים לברכתו, ובו בטח לבו שיהיה גם לטובתו וכי בזה יתקן את נפשו רוחו ונשמתו, עבור כי כך רצונו יתברך וכך גזרה חכמתו, אף אנו מצוים שלא לשנות תפקידנו. (מבשר טוב)

קדם, אזי הוא בבחינת 'לא תעשה לך פסל'.

זה דאיתא באברהם אבינו, אף על פי ש'לך לך' הוא 'להנאתך ולטובתך', אף כיון שהקדים לך בנקוד סגול שהוא רצון הקדוש ברור הוא, לתבת 'לך' שהוא להנאתך ולטובתך, היה זה מעשה קדוש. (מובן באר יצחק)

ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצה וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך (יב א)

בנות שהתגורר עדין הרה"ק **רבי יעקב יצחק מלובלין** זיע"א בלאנצוט, ראה בחלומו אדם שבא ומצוה עליו, 'לך לך מארצה וממולדתך אל הארץ אשר אראך', אל העיר לובלין.

שאלו הרבי מלובלין "מי אתה", והלה ענה בחלום, "אני הוא שנאמר לו 'לך לך מארצה'", כשהקיץ והנה חלום, הבין שהיה זה אברהם אבינו עליו השלום, ועבר ללובלין. (החנמה מא"י)

ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצה וגו' ואברכה ואגדלה שמך ויהיה ברכה (יב א-ב)

ביום טוב ראשון של חג הסוכות פתח הרה"ק **רבי צבי הירש מרימנוב**

ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצה וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך (יב א)

ברש"י, להנאתך ולטובתך.

ספר הרה"ק **רבי יצחק מבוהוש** זיע"א. הרה"ק **רבי ישראל מרוזין** זיע"א נכנס לבית מדרשו, וראה קבוצת חסידים יושבים בשבת אחים ושותים י"ש, הרבי לא הראה להם פנים שוחקות, ונראה היה שהדבר אינו עולה לרצון לפניו.

פתח אחד מהם והזכיר בשם הרה"ק **רבי פנחס מקוריץ** זיע"א, כי ישיבת חסידים בשתיית לחיים דומה ללמוד התורה. השיב הרבי, "אף אני איני סותר דברי הרבי מקוריץ, אולם לאו כל אנפין שוין בדבר, כבר מצונו בתורה הקדושה בכמה מקומות, שתבה אחת פעמים משמשת קדש ולפעמים משמשת חל.

כתוב (שמות לו א) 'פסל לך שני לחת אבנים', וכתוב מאידך (דברים ה ח) 'לא תעשה לך פסל וכל תמונה', ההבדל ביניהם הוא שבמקום שמשמש קדש כתוב 'לך' אחר תבת 'פסל', ובמקום שהוא משמש חל, כתוב 'לך' לפני תבת 'פסל'.

כאשר עושה אדם מעשה טוב ואינו חושב הנאת עצמו מקדם כמרמז בתבת 'לך', אזי משמש קדש, לכן 'פסל לך' שתבת לך הוא אחר 'פסל', משמש קדש, ולהפך חלילה, אם חושב הנאת עצמו

ואת הנפש אשר עשו בחרן (יב ה)

ספר גאב"ד טטענדין, רבי דב בעריש וויזענפלד זצ"ל. הגיע אדם לפני רבי יהושע מקוטנא זצ"ל בעל ישועות מלנו, והתפאר כי הוא זכה לרכש בקיאות בסדר גזיקין.

רצה רבי יהושע להעיר לו שעקר הלמוד אינו רק הבקיאות, אלא ההתמסרות לתורה, לכן פנה אליו בשאלה, "האם יודע אתה מהו שעבודא דאורייתא", השיב לו האברך, "בןדאי", ופרש בפניו את כל השיטות ופירטי הדינים הנוגעים לשעבודא דאורייתא.

כאשר סים להרצות את דבריו אמר לו רבי יהושע, "לא זאת היתה פונתי, אני התפונתי לדברי תרגום אונקלוס על הפסוק 'ואת הנפש אשר עשו בחרן', וית נפשתיא דשעבידו לאורייתא, גם זה שעבודא דאורייתא וגם את זה צריך לזכור". (שר התורה)

וינתק משם הרהר מקדם לבית אל ויט אהלו בית אל מים והעי מקדם (יב ח)

תקומה היתה לעירה הקטנה קלצק ביום שהגיעו אליה רבי אהרן קוטלר זצ"ל ותלמידיו, ויסדו בה ישיבה שנקרא בשם "מתיבתא רבתא עץ חיים דסלוצק" שנגעתקה לקלצק, השם קלצק הפך למכר באשר שכנה בו הישיבה פעשרים שנה בין שתי המלחמות העולמיות.

לפני כן מעט מאד אנשים ידעו על קיומה של עירה זו, הרובצת בחלק המערבי של חבל פולסיה הרחק ממרכז החיים של המדינה, אפלו מסלת הברזל אינה עוברת לידה, הקשר בינה ובין הערים הגדולות התקיים בדרך כלל באמצעות אוטובוסים בימות הקיץ והסתו, ובמחלות שלג עם סוסים בחדשי החורף.

היטיב להגדיר זאת רבה של סלונים רבי יהודה לייב פיין זצ"ל הי"ד בחנכת בנין הישיבה בקלצק בשנת תר"צ, ותמוך יתדותיו בפסוק שנאמר באברהם אבינו 'וינתק משם הרהר מקדם לבית אל ויט אהלו בית אל מים והעי מקדם'.

שאל הרב פיין, "פסוק זה, ראשו וסופו כעין דבר והפוכו, תינח 'מקדם לבית אל', שהכתוב מסמן באיזה הר מדבר, הרובץ מזרחה לעיר זו שהיא ידועה ומקומה ידוע, אבל 'בית אל מים' משמעו סימן הפוך המלמד איפה היא

בית אל, מים, ממערבה לאהל שנטה אברהם, שבעצם הנו מבנה עראי חדש שהצב מקרוב בפרשת דרכים, וכי כך מסמנים מקומה של עיר.

כיוצא בזה 'והעי מקדם', הלא עי היתה עיר גדולה ובימי כבוש יהושע אף מצינו שכהן בה מלך, האם אין זה כעין תלי תניא בדלא תניא, חזר וישב, הנה בדדי הוה עובדא, נסעתי ברכבת, ושמעתי יהודי אלמוני שואל מחברו היכן מקום העיר לידיא, והלה ענה, סמוכה היא לראדיו.

ברגע הראשון התפלאתי, לידיא פידוע עיר גדולה ורבת אוכלוסין וראדיו עירה זערערה, כיצד הגדולה נתלית בקטנה, אולם כהרף עין נזפרתי, הלא בראדיו יושב **ההפץ חיים** זיע"א וגם ישיבתו הגדולה שוכנת בה, אין פלא שהיא המטרופולין ולידה שכתה טפלה לה.

לאור הלך העולה מספור זה, המשיך הרב פיין, ניטיב להבין גם את לשון המקרא בתורתנו הקדושה, הכתוב מספר על בואו של אברהם אבינו הרה, הר סתם אינו ציון מקום, הלא הרה הרים יש בתבל, ראוי בהחלט לציין שההר רובץ מזרחה לבית אל.

אולם אחר שאברהם אבינו כבר קבע את מקום מושבו בהר זה, 'ויט אהלו', או אז הפך ההר להיות ראשון בחשיבותו, כשרוצים לסמן איפה העיר בית אל, אומרים שהיא מערבה לאהל אברהם הנטוי בהר.

היא המדה גם כן בנוגע לעיר קלעצק, בעבר היתה זו עירה שכוחה, מי ידע ומי שמע עליה, אף מיום שבאו לפה רבי אהרן ותלמידיו והעיר נעשתה אושפיזון לאורייתא, יצאו לה מוניטין בכל קצו העולם היהודי, מי לא שמע אודות הישיבה דקלעצק, אם ישאל אי מי על אחת הערים המפורסמות בסביבה, ישיבו לו זו עיר הסמוכה לקלעצק של רבי אהרן. (אש התורה)

וחיתה נפשי בגללך (יב יג)

אחר שנפל הרה"ק רבי יצחק מווארקי זיע"א למשכב, הוא שלח פתקא אל הרה"ק רבי חיים מאיר יחיאל ממוגלניצא זיע"א להזכירו. קרא הרבי ממוגלניצא לתלמידו הרה"ק רבי דב בעריש מוואלברוד זיע"א שהיה אז אברך ושהה בבית המדרש הסמוך, והראה לו את הפתקא.

המליץ בעדו רבי דב בעריש ואמר, "הרבי מווארקי הוא איש שרבים צריכים לו, אם פן אני מוכן להיות תחתיו", ונכנס בחזרה לבית המדרש להגות בתורתו.

כעבר ימים אחדים הגיעה הידיעה כי ב"ה הוטב לרבי מווארקי ממחלתו, שלח הרבי ממוגלניצא לקרא לרבי דב בעריש וספר לו את הבשורה, אחר הוסיף, "אנו אומרים בתפלת שחרית 'ברוך פודה ומציל', קדם פדית אותו בזה ששמת עצמך תחתיו, 'מציל', הקדוש ברוך הוא הציל גם אותך. (איצרות החן)

ואנשי סדם רעים וחסאים לה' מאד (יג יג)

יהודי משכיל שבבחרותו למד תורה יחד עם הרה"ק **מזידיטשוב** זיע"א ויצא אחר כך לתרבות רעה, בקר אצל הרבי מזידיטשוב, האורח נהג זלזול בצדיק ודבר אליו בקלות ראש, והחסידים שהיו באותו מעמד הגיבו ברגז ואף תבעו דמי תקון כמנהג חסידים, אף האורח קמץ ידו ולא נתן פרוטה.

כשהלך אמר הרבי מזידיטשוב, עכשו נתבארו לי דברי רש"י על הפסוק 'ואנשי סדם רעים וחסאים' המפרש רעים בגופם וחסאים בממונם, לכאורה מקבל שחסידים מצטיינים ביראת שמים ואלו משכילים מצטיינים בגדיבות לב, אם כך מה היו אנשי סדם, אם היו חסידים הרי לא היו חסאים בגופם, ואם היו משכילים, לא היו חסאים בממונם.

אלא מסתבר שהיו אלה חסידים לשעבר שנתפסו להשכלה, כך שנשארו טבועים בהם שני החסרונות גם יחד והיו רעים בגופם וחסאים בממונם. (אוצר מרגליות)

ויצא אתו החוצה ניאמר הבט נא השמימה וספר הכוכבים אם תוכל לספר אתם ניאמר לו פה יהיה זרעך (טו ה)

ספר החסיד ר' מרדכי אהרן פישמן, באחד מחדשי החורף כבר חלף מחצית החודש, אף בבאיאו עדין לא נראתה הלבנה והרה"ק הפחד יצחק זיע"א טרם קדש אותה. בלילה האחרון לזמן קדוש הלבנה יצאו האחים הקדושים בני הפחד יצחק לחצר ועמקם חסידים רבים, והמתינו אולי תראה הלבנה.

בעמדם, נפרד בכור האחים הרה"ק רבי מנחם נחום מטשרנוביץ זיע"א

לשאל את הרבי במה יכול היה אברהם אבינו לעבד את הקב"ה יותר מאשר הרבי.

הגבאים ששמעו את שאלתה סברו שהרבי יורה להם להוציאה מעל פניו עבור שאלה זו, אבל הרבי פתח וענה לה בדברים האלו, "בחצר הקיסר מסתובב שר, הוא אוכל ארוחה הגונה, מעשן סיגריה טובה, ומרויח חמש מאות גילדען לשבוע, הון עתק.

כנגדו מסתובב בחצר הקיסר גם חוטב עצים, הוא חוטב עצים מן הבקר עד הערב, מתנגע ומזיע, ומרויח רק חמשה או עשרה גילדען לשבוע. אברהם אבינו היה שר לפני המלך, ואלו אני, חוטב עצים פשוט". (החכמה מא"ן)

ויאמר אלקים אל אברהם ואתה את בריתי תשמר אתה וזרעך אחריך לדורתם (י"ז ט)

מפרסם היה כי בעת שהזמן הרה"ק **הבני שלטים מקאסאן** זיע"א להשתתף בבכרית מילה ולברך את הברכות, נוהג היה לתן שם לילד הרך הנמול לרב בלא שאלת פי האב, רק אמר מעצמו "ויקרא שמו בישראל פלוני בן פלוני".

אמר על כך גיסו הרה"ק **רבי אלימלך מטאהש** זיע"א כי מלבד שהדבר הוא חדוש ואינו מצוי, וגם הסכמת בעלי הברית להנהיגה זו היא בגדר חדוש, גדול הפלא בכך שמעולם לא ארע שנתן שם כשמו של אחיו או זקנו של הילד וכדומה מהשמות שלא נתן לתן, הגם שכמוכן לא הפיר את בני המשפחה בשמותיהם.

(הצבי והצדק)

וינל לדבר אתו ויעל אלהים מעל אברהם (י"ז כב) **ברש"י**, ולמדנו שהצדיקים מרפבתו של מקום.

כתב הרה"ק **רבי יעקב מהוסיאטין** זיע"א, פתח פעם אבי זקני הרה"ק **רבי שלום יוסף מרוז'ין** זיע"א את דלת חדרו, וראה חסידים יושבים ונדברים זה בזה, שאל במה עוסקים, וענו בספורי מעשיות מצדיקים, התעניו באלו צדיקים, והם ענו לו.

אמר להם הרבי, "ספורי מעשיות מצדיקים מהמדרגה הגבוהה הזו, זהו מעשה מרפכה", אבי זקני לא באר דבריו, אבל לדעתי המכון הוא פי צדיקים שזככו וקדשו את מדותיהם עד כדי להיות ראויים לרוח הקדוש, הם בבחינת מרפכה. זה שכתב רש"י שהצדיקים מרפכתו של מקום. (אהלי יעקב)

ותקרא שם ה' הדבר אליה אתה קל ראי פי אמרה הגם הלם נאיתי אחרי ראי (טז יג)

בבחירות שנערכו לסים הפולני בשנת תרפ"ח, הצליח מעשה שטון ולא נבחר ולו ציר אחד מקרב החרדים, הגם שבכל המחוזות גם יחד קבלה הרשימה למעלה ממאתים אלף קולות.

משנודעו התוצאות קרא **החפץ חיים** זיע"א לבני הישיבה לביתו, השיח לפנייהם צערו ואמר, "כתבתי קול קורא שיצביעו בעד החרדים, והחפשיים כתבו בעתונות שלהם שלא אני חתמתי עליו, רק אחרים חתמו בשמי, חפצתי להכחיש הדבר, אבל גם על ההכחשה יאמרו שאחרים חתמו עליה בשמי".

אחר נחם את בני הישיבה ואמר, "הגר אמרה 'אתה ה' קל ראי', הכונה שזו הנחמה בעדי, שאתה ה' רואה את צערי, והוסיף, 'הנחמה בעדנו, היא שהקדוש ברוך הוא רואה ומרגיש בצערנו". (מעשה איש)

וירא ה' אל אברהם ויאמר אליו אני קל טדי התהלך לפני והיה תמים (י"ז א)

מתשובי חסידי הרה"ק **רבי משה מרוז'ודוב** זיע"א היה החסיד ר' יחיאל מאיר מבארניב ז"ל, זכה לשני שלחנות, תורה וגדלה במקום אחד, גם תלמיד חכם גדול ועובד השי"ת, ובגוסף גביר אדיר ובעל צדקה מפרסם, מכניס אורחים מאין דוגמתו ובניו כשתילי זיתים סביב לשלחנו, תלמידי חכמים וראי ה' ממשיכים בדרכו.

פעם הלשינו עליו והעלילו כנגדו, השלטונות אסרוהו, והוא היה צפוי לעמד למשפט ולאבד את כספו וחרותו. הורה רבי יחיאל מאיר לאשתו שתסע אל הרה"ק **הדברי חיים מצאנז** זיע"א, ושם לא תגווח ולא תשקט, לא תסור מתוך הבית ותבקש בכל עת מצא עבור בעלה, שישחרר מבית האסורים במהרה.

ברכות הרבי פעלו ישועה, אחר זמן חלם השופט חלום שבעקבותיו שחרר את העצור, האשה נכנסה אל הקדש פנימה לבשר לרבי מצאנז שתפלותיו פעלו ובעלה שחרר, ולקבל הימנו ברכת פרדה. **הואיל** ושהתה פרק זמן ממשך במחצת הרבי, וראתה את עבודתו בקדש שהיתה נעלית מהשגת אנוש, הרהיבה על

מפל אחיו, והחל מתהלך בחצר הקדש הלוך ושוב תפוס שרעפים, מביט מפעם לפעם השמימה לראות אם נתגלתה הלכנה. **אחר** זמן מה התקרב למקום מעמד אחיו ופתח פי קדשו וספר, "הרה"ק **רבי לוי יצחק מברדיטשוב** זיע"א עמד בלילה האחרון לזמן קדוש הלכנה, והמתין שתראה הלכנה שכן עדין לא התפזרו העבים באותו חדש ולא יכלו לקדשה.

באותו מעמד פרש רבי לוי יצחק את הפסוק 'ויצא אתו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספר הכוכבים' וגו' 'ויאמר לו כה יהיה זרעך', 'הוציא השי"ת את אברהם אבינו תחת כפת השמים ואמר לו, 'הבט נא השמימה וספר, פרוש והאר לשון ספיר, ואז תראה את הכוכבים', 'ויאמר לו, הבטיח הקב"ה לאברהם, 'כה יהיה זרעך', כח זה יהיה מסור ביד זרעך, שיוכלו בהבטתם השמימה להאיר הרקיע ואז יתראו הכוכבים.

ככלות רבי לוי יצחק את דבריו, נראתה הלכנה בטירתה וקדשוה", עד כאן ספר רבי מנחם נחום, מיד בסיומו דבריו התחילו העבים להתפזר עד שנתגלתה הלכנה, הפחד יצחק וצא בשמחה לקדש הלכנה, יחד עם בניו והחסידים. (מסכנות הרועים)

והאמן בה' ויחשבה לו צדקה (טו ו)

ספר הרה"ק **רבי ברוך מסערט ויז'ניץ, המקור ברוך**, בעת ששלח חותני הרה"ק **רבי ישכר דב מבעלזא** זיע"א את אחד הנכדים לפתח את הדלת באמירת 'שפך חמתך', שאלו חתנו הרה"ק רבי יוחנן טווערסקי הי"ד "האם באמת נתן לראות", כשפונתו האם נתן לראות את אליהו הנביא.

השיב רבי ישכר דב שאכן נתן לראות, אף מי שאינו רואה אותו ומאמין שהוא מגיע, גדול יותר מזה שרואה ומאמין. שכן כאשר רואים אין זו גדלה להאמין, הלא הדבר נראה במוחש, כאשר לא רואים ובכל זאת מאמינים, זו מעלה גדולה יותר.

לפי מעשה זה באר המקור ברוך את הפסוק, הקב"ה הוציא את אברהם והגביהו למעלה מחללו של עולם, ואברהם אבינו ראה את הבריאה כלה ואת העולמות כולם. אף גם אחר שהכל היה גלוי בפניו נותר אברהם באמונה תמימה, 'והאמן בה', כאלו לא ראה מאומה. דרשה זו משבחת התורה ואומרת 'ויחשבה לו', הקב"ה, 'צדקה', לצדקות גדולה מאד. (במחשבה תחילה)

פרשת לך

שׂאִין לך אדם שׂאִין לוֹ שׂעֵנָה

כל ימיו של הרה"ק רבי יעקב דוד מאמשינוב זיע"א היו שרשרת ארוכה של התמסרות ועזרה לציבור מתוך אהבת ישראל מופלגת. במיוחד התמסר הרבי לשחרורם של חייבי השרות הצבאי בחילו של הקיסר הרוסי, הם אותם בחורים ואברכים שלא היה להם דואג ולא היה בכוחם לדאוג לעצמם.

ממשלת רוסיה של אותם ימים נתנה את האפשרות להשתחרר מהצבא הרוסי באחד מהאופנים הבאים: ניתן היה לקנות 'תעודת שחרור' רשמית שפטרה את המחזיק בה מהגיוס, כשמחירה של תעודה זו נקבע לסך של שמונה מאות רובל - סכום עצום ביותר. לחילופין, היה יכול החייב בגיוס להעמיד תחתיו 'ממלא מקום' שיבוא במקומו ויתגייס לצבא הרוסי. על אותו 'ממלא מקום' היה לחתום על התחייבות בלתי חוזרת לשרת בצבא במשך כל שנות החיוב ולהישבע לשמור אמונים כפי שהיה מקובל בצבא הרוסי.

לא היה באפשרות השניה כל חסכון כספי יותר מהאפשרות הראשונה, שכן המקובל היה שאותו 'ממלא מקום' היה מבקש שכר טרחה השווה למחיר של תעודת שחרור. כך או כך היו צריכים מבקשי השחרור להשיג את הסכום המופלג של שמונה מאות רובל, סכום שאפילו עבור אנשים בעלי פרנסה הגונה היה קשה להשיגו, על אחת כמה וכמה שאנשים מהשורה כמעט ולא היו מסוגלים להתמודד עם מטלה זו.

אף שתי אפשרויות אלו שניתנו כביכול לבעלי ממון היו דבר מסובך ביותר. תעודות השחרור ניתנו במידה ובמשורה, בכמות מוגבלת בלבד לכל שנה ושנה, ורק כל הקודם היה זוכה. גם השגת 'ממלא מקום' הייתה כרוכה בטירחה רבה, שכן הגויים, קלי הדעת ורכי הלבב, לא תמיד הסכימו להשתעבד בעול הגיוס, ופעמים שהיו מסכימים וחוזרים בהם תוך שהם משטים במבקשיהם.

הרה"ק מאמשינוב שהיה נותן עיניו ולבו על בחורי ואברכי ישראל היה עוסק בעוז ובתעצומות בהשגת השחרורים. היו גם מקרים שהצליחו להשיג את השחרור תמורת שוחד בסכום נמוך יותר שניתן לרופא כדי שיקבע

כי הלה אינו כשיר לשירות. לעתים גם השתמשו בעצות אחרות, אך פעמים רבות שלא נותרה ברירה אלא להשיג שמונה מאות רובל ולרכוש תעודת שחרור, ואם כבר אזלו התעודות, להשיג בסכום זה 'ממלא מקום' שיתגייס תחתיו.

אחד מבחורי ישראל, משה מנדל שמו, בנו של ר' חיים מאיר, בחור גבוה ותמיר, בריא וגיבור חיל היה. ומשכך, לא הייתה קיימת אפשרות לשטות ברופאים או להוציא מהם תעודה שקרית כאילו מדובר בבחור חולני שאינו ראוי לגיוס, כי כל רואיו של הבחור יעידו יגידו כי אין בדומה לו מתאים לשרת בצבאו של הקיסר.

ובעיר פשיסחא גר יהודי אמיד, חסיד ונבון, שמו בישראל: רבי הירש לייב, והוא מחסידי הרבי מאמשינוב. אותו רבי הירש לייב עשה את הונו מעסקי טקסטיל, ובחנותו מכר בדים משובחים ביותר לתפירת בגדים, וילונות ומפות יוקרה.

כיון שעמד על הפרק עניין שחרורו של הבחור משה מנדל בן ר' חיים מאיר, נזקק הרבי מאמשינוב לטובתו של רבי הירש לייב ונסע במיוחד אל עירו פשיסחא כדי להפגש עמו ולשוחח על עניין חשוב זה. אלא שהרבי מאמשינוב לא מצא את רבי הירש לייב בביתו. הרבי לא הוסיף להתעכב בפשיסחא אלא שם פעמיו אל עיר הבירה וורשא. והנה, על אם הדרך לוורשא, ליד מלון אורחים סמוך לכביש, הופתעו הרבי מאמשינוב ורבי הירש לייב לפגוש זה את זה. בעוד הרבי מאמשינוב נכנס אל המלון הוא רואה את רבי הירש לייב יוצא כשהוא מתכנן לחזור לביתו בפשיסחא.

נרגש מאוד רבי הירש לייב לראות את מורו ורבו עומד לקראתו, ועוד יותר נרגש היה לשמוע שלמעשה הרבי מחפש אותו, ומה' מצעדי גבר כוננו והיו רגליו מוליכות אותו לפגשו כאן. פתח הרבי ואמר לרבי הירש לייב: דע לך יקירי כי נסעתי במיוחד לפשיסחא כדי לפגוש בך ולהמתיק עמך סוד, אך מכיוון שלא מצאתיך בבית, השארתי לך מכתב סגור ובו כתבתי את משאלתי ממך. בריך רחמנא שזיכה אותי לפגוש אותך כאן, הרי שאמסור לך עתה בפי את אשר בקשתי ממך במכתבי, וה' יהא בעוזך.

שם רבי הירש לייב את אזנו כאפרסת והקשיב לדברי הרבי מאמשינוב שפתח וסיפר לו את סיפורו של הבחור חייב הגיוס, משה מנדל בנו של ר' חיים מאיר. דע לך, הסביר הרבי, שעשיתי את כל המאמצים כדי לשחרר את הבחור מצבא הקיסר הרוסי, אך הדבר לא עלה ביד. לא הצלחנו לשחד רופאים. גם תעודות השחרור כבר נגמרו. נותר לנו מוצא אחד ויחיד: למצוא בחור גוי שיהפוך להיות ממלא מקומו של משה מנדל, לקיים מה שנאמר 'צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו'.

אין כוונתי, המשיך הרבי, שתתרום או תשיג את שמונה מאות הרובלים הנצרכים לך, אלא זו בלבד: שתארגן גוי מקומי שיסכים להתגייס במקומו של הבחור היהודי תמורת סכום הכסף הגדול שיינתן לו על כך.

והרבי מאמשינוב סיים ואמר: במעטפה שהשארתי בביתך, הנחתי שמונה מאות רובל, ובמכתב המצורף הסברתי ככל האמור עתה. אין מדובר כאן בדבר האסור לפי חוקי המדינה, והיות וראיתי בך אדם המתאים והמוצלח ביותר לארגן ולסדר עניין זה על כן פניתי אליך, ועתה שפגשתי בך, בוודאי סומך אני עליך שבס"ד תזדרז ותבצע את המשימה על הצד היותר טוב.

תוך כדי דיבורו של הרבי חוורו פניו של רבי הירש לייב. מעולם לא עסק בכגון דא, ולא היה לו שמץ של מושג מהיכי תיתי החליט הרבי כי דווקא הוא מתאים לעשות הדבר; וכי אין עסקנים מומחים שידם רב להם בהשגת ממלאי מקום כאלו עד שהיו צריכים לפנות אליו?! רבי הירש לייב לא העז להתווכח עם הרבי, וכל שאמר בעדינות רבה היה שעליו להודות על האמת שאין הוא מבין בעניינים כאלו ולא כלום, ומעודו לא עסק בנושאים שכאלה; כל שהוא מכיר ויודע אלו הם עסקי הבדים שלו, ואין לו שמץ של מושג בכל הקשור לעבודת הצבא.

למרות ספיקותיו של רבי הירש לייב, קבע הרבי מאמשינוב בפסקנות רבה כי הוא מבקש דווקא ממנו שיעשה זאת ובהקדם, תוך כדי שהרבי אומר לו את דבריו של בן עזאי במסכת אבות (פרק ד משנה ג): 'אל תהי בז לכל אדם ואל תהי מפליג לכל דבר,

השתומם רבי הירש לייב על עצם הפלא שהרבי כבר ידע את סיומה של הפרשה, ועוד יותר מכך שהרבי ידע שאין לו להיות מפליג לכל דבר, כי אין לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו מקום: הנה הוא, הירש לייב, שיחקה לו שעתו, וקשריו עם מפקד המשטרה במקומו הביאו את הצלתו של הבחור החסידי משבי הצבא הרוסי. במחשבה שניה, הוסיף רבי הירש לייב ואמר לעצמו, אף אם לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו מקום, הרי שהרבי בכוחו הגדול הוא זה שידע לכוון אותי אל השעה ואל המקום הנכונים, כי כך הוא כוחם של הצדיקים, להיות שליטים על המקום ועל הזמן.

על הפסוק (בראשית יב א - ב): 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וּמִמִּלְדָּתָךְ וּמִבְּיַת אֲבִיךָ אֶל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אָרָאךְ. וְאָעֲשֶׂה לְגוֹי גָּדוֹל וְאַבְרָם וְאַגְדֵּלָה שְׁמֹךְ וְהָיָה בְרָכָה', מפרש הרה"ק השפת אמת זיע"א (תרמ"ה): **שכל נפש יש לו מקום מיוחד בעולם, וזמן מיוחד בשנה, כמו שאיתא 'אין לך דבר שאין לו מקום ואין לך אדם שאין לו שעה'. אכן הצדיקים הם שולטים על המקום והזמן, כדמצינו 'הוא הודה הוא זיוה', שהמקום מתעלה בזכותם, וכן הזמן כמו שאמרו במדרש 'ימי תמימים - כמו שהם תמימים כך שנותיהם תמימים'. ומקודם היה אברהם אבינו ע"ה מתקן מקומו ושעתו, ואחר כך הגביה הקב"ה אותו שימצא לו בכל עת מקומות חדשים, שעל זה נקרא עובד ה' 'מהלך', שנוסע תמיד מדירה לדירה וזוכה להפיק רצון מה' מלמעלה מכח השרש ונשמתו בעולם העליון וזהו בחינת הגדלות.**

אין לך דבר שאין לו מקום ואין לך אדם שאין לו שעה - מטעים רבינו השפת אמת זיע"א ומסביר, שאין זה אמור אלא באנשים מהשורה, שאין להם אלא מקומם ושעתם, ולא יותר. אמנם הצדיקים הם שולטים הן על המקום והן על הזמן, כך שאין להם רק זמן מסוים או מקום מסוים, אלא שהם תמיד מוצאים לעצמם מקומות וזמנים חדשים אותם הם מתקנים ומעלים אל השורש העליון. אברהם אבינו אכן היה תחילה מצוי במקומו ובשעתו שלו, אולם על זה בא הציווי שילך לו מארצו וממולדתו ומבית אביו, שיצא ממגבלות המקום והזמן, ויכבוש לעצמו מקומות וזמנים חדשים, וזו תהא גדולתו.

המשובחים ביותר והציגם לפני המפקד כדי שיבחר מהם את אלו המוצאים חן בעיניו, והמפקד שנהנה מאוד מהשירות המסור רכש כמות גדולה של בדים ושילם עליהם תשלום הגון. לפני צאתו הוסיף ואמר: אשמח לשמור עימך על קשר - אם זקוק אתה לדבר מה, אל תהסס לפנות אלי, כי אשמח מאוד להיענות לבקשתך.

ויהי היום ואל חנותו של רבי הירש לייב נכנס המתווך כשהוא אבל וחפוי ראש, בפיו בשורה לא טובה: דע לך שקרה אסון והגוי שהתחייב למלא את מקומו של הבחור ברח מהעיר! רבי הירש לייב לא איבד את עשתונותיו ושאל את המתווך: האם עדיין ניתן להשיג את הגוי ולהחזירו לפשיסחא? המתווך הנהן בראשו אך אמר כי לשם כך יש צורך ברץ מיוחד שיקבל אישור ממפקד המשטרה של העיר.

רבי הירש לייב שזכר את הבטחתו של מפקד המשטרה אמר בלבו כי לעת הזאת הגיע למלכות. תיכף ומיד הוא רץ אל בניין המשטרה כדי להיפגש עם המפקד, ולהפתעתו, עוד טרם שהתקרב הוא רואה את המפקד יוצא לקראתו ובהתעניינות מיוחדת מקדים ושואל אותו: במה אוכל לעזור לך, אדוני הנכבד?! רבי הירש לייב סיפר למפקד את השתלשלות הדברים והמפקד שמח מאוד למלא את מבוקשו. הפקודה ניתנה והרץ מטעם המשטרה יצא מבוהל לדרכו. אחרי מספר שעות של דהירה מאומצת השיג הרץ את הבורח, ככל את ידיו ואת רגליו, והביאו ישר לבית המשטרה בפשיסחא, שם שליחי הצבא השביעוהו שבועת אמונים ותכף הבהילוהו אל הגדוד.

עם סיומה המוצלח של הפרשה כולה ידע רבי הירש לייב כי עליו להודיע לרבי על מילוי המשימה. הוא נטל גליון נייר וקסת דיו, והחל לכתוב את מכתבו אל הרבי. אך בעודו יושב ומהרהר על תוכן המכתב וסגנונו, שומע הוא דפיקות על דלת ביתו: היה זה שליח מבית הדואר העירוני שהביא לו מכתב בהול ששלח עבורו הרבי מאמשינוב.

רבי הירש לייב פתח את המכתב, שהיה כתוב וחתום בכתב יד קדשו של הרבי, והנה הוא רואה שהרבי כבר מודה לו על אשר מילא את תפקידו באמונה, והרבי סיים את מכתבו במילים: הוא הדבר אשר אמרתי לך מדברי המשנה: 'אל תהי בז לכל אדם ואל תהי מפליג לכל דבר', שאין לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו מקום'...

שאינ לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו מקום! הרבי מאמשינוב לחץ בחום את ידיו של רבי הירש לייב, וברכו בברכת הצלחה וצאתכם לשלום לקראת נסיעתו לפשיסחא.

עוד באותו יום שרבי הירש לייב הגיע לפשיסחא הוא יצא לטפל בעניין שביקש ממנו הרבי מאמשינוב. הוא הלך תיכף אל אחד הגויים בשוק העירוני שנודע לו כי הוא מתמצא בתחום ובידו לתווך ממלאי מקום לגיוס, ולאחר שיחה קצרה הבטיח לו הגוי המתווך כי הוא ימצא עבורו בחור גוי צעיר שיסכים להתגייס במקומו של הבחור היהודי.

המתווך עשה את מלאכתו בזריזות יחסית ולאחר זמן קצר הגיע לביתו של רבי הירש לייב, מחוייך כולו, מבשר ואומר: מצאתי בחור מתאים שהסכים לשרת במקומו של חייב הגיוס, וזאת במחיר של שמונה מאות רובל. הנה זה הוא הבחור, הצביע המתווך על גוי צעיר שעמד לצידו, ומן הראוי שתתן בידו, כמקובל, מטבע הגון כדמי שתייה. נענה לכך רבי הירש לייב, הוציא שני רובל מכיסו ונתן לגוי הצעיר, שמצידו מיהר אל בית המרוח שבכיכר השוק.

מנהגו של רבי הירש לייב היה לטאטא בעצמו את חנותו הגדולה, לפי שהייתה מסורת חסידית סגולה בשמו של הרה"ק רבי שמחה בונם מפשיסחא: כל הרוצה להתפרנס בכבוד - יטאטא בעצמו את חנותו! בבוקרו של אחד הימים, בשעה שרבי הירש לייב עמד בחנותו כשהוא רכון על המטאטא ומנקה את החנות, הופיע לפתע מפקח המשטרה העירוני וברך את רבי הירש לייב בברכת בוקר טוב.

מופתע לחלוטין מהביקור הבלתי צפוי שאת טיבו לא ידע, זרק רבי הירש לייב את המטאטא על הרצפה, מתח את גופו והתייצב דום בפני המפקד, מחכה לשמוע את מוצא פיו. המפקד שהתגלה כאיש לבבי הרגיע את רבי הירש לייב ואמר לו כי הוא בא אליו בענין מסחרי גרידא: רכישת בדים מחנותו הגדולה, יען כי שמע עליו זה מכבר שאדם ישר וסוחר הגון הוא, ומאחר וברצונו להלביש את כל בני משפחתו בבגדים נאים וחדשים לכבוד שמחה משפחתית שתיערך בקרוב, לכן החליט שאת הבדים עבור הבגדים הוא ירכוש בחנות כאן.

רבי הירש לייב הביא את גלילי הבד

מלון יקרון ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָתָא חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאִזְרֵי־תָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

י"ג בריתות כח למסור נפש בכל הדורות

דרך ה" היה מבקש ללמד ולהורות, לשעה ולדורות, לצוות את בניו ואת ביתו אחריו שאף הם יוכלו למסור נפשם ורצונם על קדושת שמו יתברך.

ולפיכך חזרו ונשנו והודגשו שוב ושוב תיבות 'ברית' גם בהקשר של הדורות הבאים, 'הקיימותי את בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחרריך', ואתה את בריתי תשמור אתה וזרעך אחרריך לדורותם, 'זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחרריך' ועוד, להודיע כי מעשה אבות סימן הוא ומורה דרך לבנים. כי אברהם אבינו ביקש להותיר לדורות אחריו ברכה, לעורר ולהשפיע על בניו קשר אהבה לבורא יתברך, שיהיו גם הם באים בבריתו במדרגה גבוהה של י"ג מידות הרחמים הנרמזות בפרשה זו.

י"ג הבריתות שנשנו לברך את ישראל שיכרתו ברית עם הקב"ה

אפשר להוסיף בזה על פי ששמעתי ממו"ר אבי ע"ה ביאור על הפסוק (לעיל יט ב) 'קדושים תהיו', שלכאורה היה צריך לומר 'היו קדושים' שהרי זה ציווי. אך הוא הדבר שבאה תורה ללמדנו כי הקב"ה אומר שאתם תהיו קדושים בכל מקרה, דהיינו, לא רק ציווי מונח כאן, אלא הוראת העתיד שכך יהיה. הרי זה כמו 'רבי' המברך את תלמידיו 'ברוכים תהיו', כך כביכול הקב"ה פונה אלינו ואומר לנו: 'אני מברך אתכם שתהיו קדושים'. וכן כתוב בברכת משה רבינו לפני ישראל (דברים לג א) 'וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים את בני ישראל', וביארו צדיקים ע"ה, שזאת היא הברכה שבירך משה רבינו את ישראל שיהיו 'איש האלקים' כמותו.

וכן גם כאן, ה'ברית' שחזרה ונשנתה בפרשה הרי היא בבחינת 'שנה עליו הכתוב לעכב', לרמז באה, שברית זו אינה רק ציווי אלא לומר ולברך את בני ישראל שיכרתו ברית עימו, שאף הקב"ה כורת עמנו את הברית, לקדשנו ולטהרנו בקדושה עילאה, כשם שאנו מבקשים וחפצים בבואנו בבריתו.

ה'בריתות' שוב ושוב, ומדוע, הרי את האדם מלים פעם אחת בלבד. אלא אברהם אבינו שהיה אז בן תשעים ותשע שנים לא ביקש גדולה רק לעצמו, ולכך הדיבור 'ואתנה בריתי ביני ובינך' כביכול לא סיפק אותו, כי אברהם אבינו שעליו נאמר 'כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת אחריו ושמרו

וְאֶתְנָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ וְאֶרְפָּה אוֹתְךָ בְּמֵאֵד מְאֹד (יז, ב).

אמרו חז"ל (נדרים לא, ב): רבי ישמעאל אומר: גדולה מילה, שנכרתו עליה שלוש עשרה בריתות.

כלומר, שלוש עשרה בריתות נכתבו בפרשת המילה, בפרשה חזרו ונשנו

מִילְתָּא דְפְּלִיאָה

רמז נפלא למעשר כספים שזהו סגולה לעשירות

אִם הַשְּׂמַאל וְאִימְנָה וְאִם הַיְמִין וְאִשְׁמְאִילָה וְגו' (יג, ט).

שכתב בספר שפתי צדיקים לתלמידו המובהק של מרן הרה"ק בעל האוהב ישראל מאפסא ע"ה (ראה ד"ה עשר), כתוב במעשר (דברים יד כב) 'עשר תעשר את כל תבואת זרעך' ודרשו בגמרא (שבת קיט). 'עשר בשביל שתתעשר'.

והנה ההבדל בין עשר שפירושו עשירות לבין עשר של מעשר הוא בנקודה של שי"ן אם ימנית או שמאלית, ונתנו סימן במה שאמר אברהם אבינו ע"ה ללוט (בראשית יג ט) 'אם השמאל ואימינה ואם הימין ואשמאילה', אם אתה תקבע את הנקודה על 'עשר' בצד שמאל דהיינו שתתן מעשרות, אני אשים הנקודה של 'עשר' בצד ימין ואשפיע עליך עשירות ורווחה, שאתה תהיה הבעל הבית שבידו נשאר הכסף ואני אהיה הכהן כביכול שתתן לי מעשר.

אבל 'אם הימין' אם תשים את הנקודה בימין השי"ן, כלומר שתדאג רק לעושר, 'ואשמאילה' אכביד עליך עול המיסים והארנונות ואז על כרחך תתן מעשרות למיסים וכיוצא בזה.

באמצעות ביאור זה דורש שם מה שאמרו בגמרא (ב"ב כה:): אמר רבי יצחק, הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין, וסימניך, שולחן בצפון ומנורה בדרום. שצד צפון הוא צד שמאל, והרוצה להעשיר יצפין הכוונה שיתן את הנקודה של השי"ן בשמאל, שיתן מעשרות וכך יעשיר.

ואפשר לומר כי על זה אמרה תורה (דברים יז יא-יב) 'ושמרת לעשות ככל אשר יורוך וגו' לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל', וברשי"י כתב מחז"ל: אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל. דהיינו, אפילו אם יאמרו שבמקום עשירות יהיה לו לאדם רק מעשר שהוא בשי"ן שמאלית, עם כל זה שמע לדבר אשר יורוך. אבל באמת חכמים אומרים 'על שמאל' דהיינו נתינת המעשר 'שהיא ימין' שממנה יגיעו לעשירות שהיא בשי"ן ימנית

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

אברהם אבינו ניצל באור כשדים בעבור זרעו

בעקידה, שהרי אברהם אבינו ע"ה עדיין לא השלים עבודתו הגדולה לפרסם שם שמים בעולם, ונשאר לו עוד מה לתקן בקנין מערת המכפלה, ולהחזיר את הגר ושמה קטורה (בראשית כה א), וללדת בני הפילגשים שיהיה לו שליטה עליהם, ואכן הולידם ואחר כך 'וישלחם מעל יצחק בנו' וגו' (שם פסוק ו). ובאמת רואים שנתקיימו בו כל הברכות, כי מאחר העקידה נתגדל אברהם אבינו ע"ה ונתפרסם יותר ויותר בעולם כולו, והוא פרסם אלקותו יתברך שמו לכל באי עולם והכניסם תחת כנפי השכינה (סוטה י:).

רבותינו אתם וצריכים אתם להישאר בעולם וללמדנו

וכן בכל הדורות היו קדושי עליון צדיקי הדורות שנסתלקו בקיצור ימים מעוצם קדושתם כאשר כל ימי חייהם מקיימים כל מצוה ומצוה בדביקות עצומה וקירבת אלקים עד כלות נפשם ממש בבחינת 'כי עליך הורגנו כל היום' (תהלים מד כג). ועל זה מסופר בהגדה של פסח 'מעשה רבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה, עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית'. ומבאר **הישמח ישראל מאלכסנדר ע"ה** (הגדה של פסח כד): אחרי שראו גודל דביקות רבותיהם, וכי הגיעו לכלות הנפש ממש, ורצו להזכירם ולהמשיכם עוד לעולם הזה למען ילמדו להם עוד תורת ד' ומצוותיו, כאשר ראו שהיו רבותיהם 'בבני ברק', מלשון הרואה אומר ברקאי (יומא כח.), שהבריכו והופיעו זיו אורם עד מאד, ובכח התלהבותם מסיפור יציאת מצרים הגיעו לדיבוק הנפלא ולהתפשטות הגשמיות ולכלות הנפש ממש, וביקשו התלמידים להפסיקם מעט מדביקותם ולהמשיך אותם חזרה אפס מה לעולם הזה. אמרו להם 'רבותינו', ורמזו בזה לדברי הרמב"ם באיגרתו לבנו (הובא לעיל) כי הצדיקים משלימים שליחותם שנשתלחו לזה לעולם הזה במהירות, ובזמן קט נגמר פעולותם, והיה מהראוי שישובו לביתם לעולם הנצחי, אולם בחסדי ה' אשר ישארו עוד בעולם הזה, למען ילמדו לבניהם אלו התלמידים תורת ה' ודרכו יחפץ, וזה שרמזו להם 'רבותינו', הלא אתם רבותינו, ואם ח"ו נפשכם עתה תאספו אל ה' מי ילמד אותנו תורה.

שרה שנעקד יצחק בנה וכמעט שנשחט ופרחה נשמתה. וצריך העניין ביאור, הלא הצדיקים כל רצונם וחיותם לעשות רצון קונם ומוסרים נפשם ומאודם ויוצאי חלציהם בעבור כבודו יתברך שמו, ואיך יתכן לומר על שרה אמנו הצדקת אשר היה אברהם אבינו טפל לה בנביאות שכששמעה מעקידת יצחק פרחת נשמתה מחרדה ובהלה כדרך פשוטי בני אדם אשר כל חיותם לגדל זרע ולהרבות הון ובפירוד הבנים או הממון כמעט ימותו.

אמנם לא כן שרה אמנו, חלילה לה. רק נוכל לומר, כי בשמעה מעשה העקידה שעוקד אברהם את יצחק בנה לעולה לה' והבינה בקדושתה שנעשה על ידי זה יחוד גדול וקדוש, והמקום ההוא היה רחוק ממנה ללכת שמה להתדבק עם אב ובנו בקדושת היחוד, לכן על כל פנים מרחוק מסרה נפשה באהבה ובטהרה להיפרד מעולם הזה בעת רצון ושעה קדושה כזאת, והקב"ה הסכים על ידה ויצאה נפשה בקדושה בשעה זאת. וזה נרמז 'ותמת שרה בקרית ארבע', רומז מקום הקריה שמתה, היה על פי ארבע, שהם ארבע אותיות אדנ"י שבהם כוונת מסירת נפשות וקבלת עול מלכות שמים, עד כאן לשון קדשו.

במעשה העקידה השלימה שרה את תפקידה בחינוכו של בנה יצחק

ונראה להוסיף על דבריו הקדושים שהקדוש ברוך הוא הסכים על ידה שתצא נפשה בקדושת הייחוד שהיתה בשעה הנשגבה של העקידה, כי בזמן העקידה אכן הסתיים תפקידה בעולם שאת כל חייה השקיעה בחינוך בנה יצחק ע"ה, וכאשר הגיע למעלה עצומה זו שמסר נפשו למענו יתברך, הרי שבזה השלימה נפשה בקדושת הייחוד. לעומתה אברהם אבינו ע"ה שגם הוא היה ראוי להסתלק מחמת דביקותו במעשה העקידה אבל נשאר בחיים כדי לקיים דברו שאמר 'ונשובה אליכם'.

אחר העקידה נתרבו תלמידיו של אברהם אבינו ע"ה

ואם אפשר להוסיף בעזרת ה' יתברך, הלא הקב"ה בירך אותו אחר ניסיון העקידה 'כי ברך אברך והרבה ארבה את זרעך' וגו' (בראשית כב יז), כי דווקא בגלל הדבר הזה קיים בו ה' יתברך 'ותשת עלי כפכה' (תהלים קלט ה) שלא יסתלק מחמת הדביקות שהיתה

וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם ה' אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֹר כְּשָׂדִים לְתֶת לְךָ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ (טו, ז).

מצינו באבי אומתנו הלא הוא אברהם אבינו ע"ה באור כשדים שמצד עצמו רצה למסור ולצרף נפשו באור ה', אך נשאר בחיים למען יעמוד ממנו זרעו הקדוש, וזה שאמר הפסוק (ישעיה כט כב) 'בית יעקב אשר פדה את אברהם', ודרשו חז"ל (ב"ר סג ב) אברהם לא ניצל מכבשן האש אלא בזכותו של יעקב, משל לאחד שהיה לו דין לפני השלטון, ויצא דינו מלפני השלטון לישרף, וצפה אותו השלטון באסטרולוגיאה שלו שהוא עתיד להוליד בת והיא נשאת למלך, אמר כדאי הוא להנצל בזכות בתו שהוא עתיד להוליד והיא נשאת למלך. כך אברהם יצא דינו מלפני נמרוד לישרף, וצפה הקדוש ברוך הוא שיעקב עתיד לעמוד ממנו, אמר כדאי הוא אברהם להנצל בזכותו של יעקב, הדא הוא דכתיב 'לכן כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם', יעקב פדה את אברהם.

ולכאורה יש לשאול, וכי אין די בזכויותיו של אברהם אבינו שיעמדו לו להצילו עד שהיה צריך את זכויותיו של יעקב אבינו. אלא כך הם כוונת הדברים, כי השלימות של אברהם אבינו ע"ה היא למות על קידוש ה', כמו רבי עקיבא וחבריו, שאמרו חז"ל (פסחים נ). הרוגי מלכות אין אדם יכול לעמוד במחיצתן, כי מי שנהרג על קידוש ה' אין שום בריה יכולה לעמוד בפניהם, על אחת כמה וכמה רבי עקיבא וחבריו שהרבה למעלה מהם, והיא השלימות של אדם למסור גופו ונפשו על קדושת שמו יתברך, אבל לפי שעדיין לא נולדו יצחק אבינו ויעקב אבינו ע"ה, והיה צריך להשלים את שלשת האבות, לפיכך לא יכול היה אברהם להשרף בכבשן האש. וזהו 'יעקב אשר פדה את אברהם', כי מחמת שעדיין לא נולד יעקב ניצל אברהם ויצא מכבשן האש, ואכן יצחק ויעקב פדו את אברהם.

שרה אמנו מתה מדביקות

הייחוד שהיתה בשעת העקידה

מטעם זה גם פרחת נשמתה של שרה אמנו ע"ה, שנתקשו בה מפרשי התורה הכיצד שרה אמנו הצדקת פרחת נפשה בבשורת העקידה, וכך כתב **הרה"ק רבי ישראל מקוֹזְנִיץ ע"ה** (עבודת ישראל חיי שרה ד"ה ותמת): איתא שבישר השטן את

ברית קודש - עול מלכות שמים במסירות נפש

בדביקות בה' יתברך רק ע"י מסירות נפש, שאין באפשרותו לזכות למדרגות ועליות בעבודת ה' יתברך בלי אותה מסירות נפש, וכן הגיד בקדשו הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה (אור התורה ריש פרשת משפטים): ידוע מספרים הקדושים דהעיקר הוא למסור הנפש עם כל התאוות וכל המדות שלו להבורא יתברך שמו. וזה נקרא בשם זביחה על דרך שאמרו חז"ל (ברכות סג): על הפסוק (במדבר יט יד) 'אדם כי ימות באוהל', אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהן, רצה לומר שממית כל תאוותיו והנאותיו לשמו יתברך.

תחילת הכניסה לעבודת ה' - מצות מילה

לכך מיד עם כניסתו של אברהם תחת עול מלכות שמים שעיקרה קיום המצוות, נצטווה בראשונה למסור מעצמו וכמאמרם 'כי עליך הורגנו כל היום' זו מילה, ועליה אמרו בזוהר הקדוש (לך לך צה.) שכל המל את בנו כאילו הקריב קרבן, ולדברינו נעמיס כי זו היא עיקר ותכליתה של המצוה שיתן כל אשר לו חיותו ונפשו למען בוראו כקרבן העולה לנחת רוח לפני המקום.

בשל כך נהגו ישראל לומר פסוקי קבלת עול מלכות שמים קודם הברית, ואף בברית יצחק שלפניה, כי תכלית המילה היא קבלת עול מלכותו באהבה וביחוד גמור בבחינת כל ימי הייתי מצטער על הפסוק הזה 'בכל נפשך' אפילו נוטל את נפשך (ברכות סא), ורמז יש כאן כי הגימטריא של 'ברית' במילוי עולה 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'.

וכפי שדרשו חז"ל (יומא פה): 'ולא שימות בהם', הרי שבמצוה זו דרשו (גיטין נז): 'כי עליך הורגנו כל היום' (תהלים מד כג) זו מילה, ומפרש רש"י 'דזימנין דמיית', משמע שבמצות המילה אכן יש סכנה, אלא שהקב"ה יתברך יתעלה שמו לעד מגן על הילד ושומר עליו. וכך כתב רבינו החתם סופר ע"ה (שו"ת ח"ב יו"ד ס"ל רמה): שאף על פי שכתוב 'כי עליך הורגנו', משמע שהמילה הינה סכנה, ראינו בעינינו שלא כך הם פני הדברים ואפילו אחד מאלף לא מצאנו שניזוק ממנה, אם כן כיצד קוראים חז"ל עליה את הפסוק 'כי עליך הורגנו'. אלא ודאי שיש בכך סכנה אך 'שומר מצוה לא ידע דבר רע' (קהלת ח ה) וזכות המילה מגינה ולא מתים מחמת המילה. והחוט המשולש אומר דרשוני, ואיתו עמו ארבעה ונשיבנו, מדוע נקבעה מצוה זו בייחוד מיד עם ראשית בוא הרך הנולד לעולם.

קנין דביקות בקרבת אלוקים באה רק ע"י מסירות נפש

ליישב דעתנו נתנה ראש ונביטה אל אברהם אבינו, הראשון שהכיר את בוראו והאיר את העולם, שעד שבא היה העולם מתנהג באפילה עד שבא אברהם והאיר. ואף שבאהבתו קיים כל התורה כולה ואפילו עירובי תבשילין (יומא כח); אך המצוה הראשונה והיחידה שנצטווה עליה מפורשות היא ברית מילה, ולמרות שקיים כל המצוות לא נקרא שלם עד שמל כנאמר (בראשית יז א) 'התהלך לפני והיה תמים' (נדרים לא):.

וזאת כי אין אדם קונה התעלות

ונמלתם את בשר ערלתכם והיה לאות ברית ביני וביניכם (יז, יא).

הנה ראשונה לכל מצוות ה' הנה היא מצות ברית מילה, שהיא המצוה הראשונה שבחיי כל איש מישראל. וכיון שאין תוקף החסידות כבתחילתה (רוקח הקדמה), ברי הדבר כי ממנה יסוד ממנה פינה לכל החיים, ואחריה ימשכו התורה והמצוות שיקיים הרך הנולד במשך כל חייו.

רבים ונשגבים מעלותיה יותר מכל מצוה אחרת כפי שאמרו על כך חז"ל (נדרים לא): 'גדולה המילה שנכרתו עליה י"ג בריתות', שבעוד על התורה כולה נזכר שלוש בריתות, על מצוה יחידה זו - מצות ברית מילה, נכרתו שלוש עשרה בריתות, שכן מצינו בפסוקים שבציווי הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה למול עצמו ובני ביתו, שלוש עשרה פעמים שנאמרה תיבת 'ברית'.

עוד מצינו בה חידוש על יתר המצוות, שהמבטלה חייב כרת, וביארו, שכיון שממנה באה חיות האדם, אם כן כאשר מבטלה נכרת הוא משורש החיים, ובודאי כוחה מרובה להשפיע לאיש אשר יחפוץ בחיים ומל את ערלת בשרו, שפע של חיות בגשמיות ורוחניות לכל חייו, וזאת על דרך שאמרו (יומא עו.) 'מידה טובה מרובה ממידת פורענות', ואם המבטלה כך - המקיימה ודאי מרובה השפעת חיותו ממנה.

מסירות נפש למצות המילה

ולא זו בלבד אמרו, אלא לגודל חיובה מצינו שציותה התורה דבר שחלילה עלול להביא לידי מיתה, ואף שבכל המצוות שבתורה נאמר (לעיל יח ה) 'וחי בהם'

שכר הביזיונות

במקום השלישי 'ויחשבה לו צדקה'.

וכלשון בעל הטורים בשם אביו הרא"ש ע"ה: שהרי תמר בשביל שחשדה יהודה זכתה ויצאו ממנה פרץ וזרח שיצאו מהם מלכים ונביאים (מגילה י:). וחנה בשביל שחשדה עלי זכתה ויצא ממנה שמואל (ברכות לא:). וזהו בשביל שנחשדו לזונה ולשכורה נחשב להן לצדקה, עכ"ל.

והאמן בה' ויחשבה לו צדקה (ו יג).

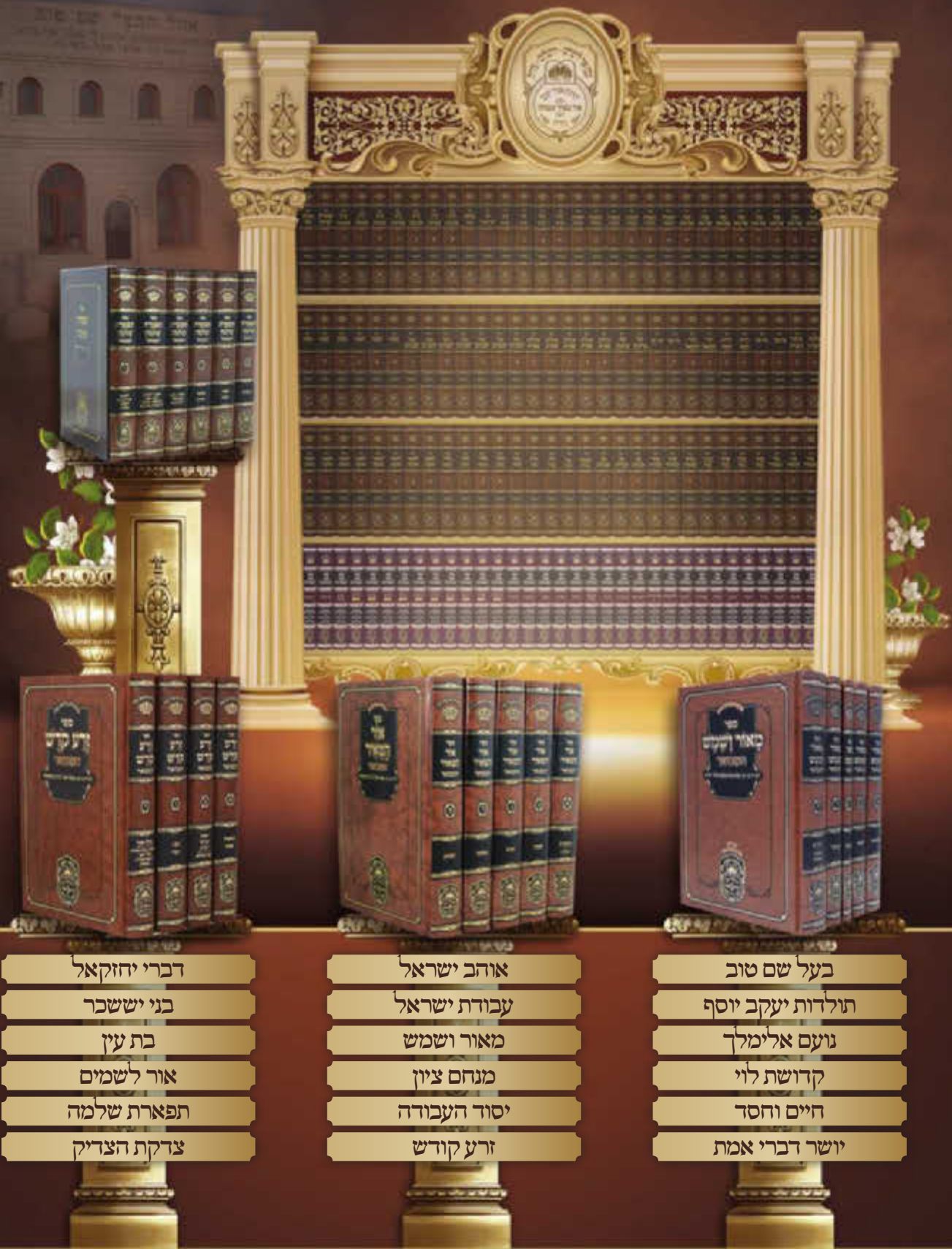
על הפסוק (בראשית טו ו) 'והאמין בה' ויחשבה לו צדקה' כתב בעל הטורים שיש במסורה מלבד זה עוד שני מקומות שנאמר בהם 'ויחשבה', האחד 'ויחשבה לזונה' הנאמר בתמר (שם לח טו), והשני 'ויחשבה עלי לשיכורה' הנאמר בחנה (שמואל א' א יג). ורמז יש כאן על דרך מה שאמר רבי יוסי (שבת קיח): 'יהא חלקי עם מי שחושדין בו ואין בו', שהרי גם בתמר וגם בחנה שתיהן נחשדו בדבר שלא היה בהם ונחשב להן לצדקה כמאמר הכתוב

זכות הביזיונות שספגו זכו לזרע קודש מלכים ונביאים

מכאן יש לנו להבין מה גדלה מעלת הנחשד בדבר שאין בו עד כדי כך שנחשב להם כאילו ועשו מעשה צדקה עצום שהקב"ה מחשיב להם לטובה. אך דבר נוסף רואים כאן, שכשאדם מתבזה כמו בשני המקרים הללו שנחשדו והתבוזו ושתייהן, זוכה ע"י כך לצאצאים קדושים שיאירו ויושיעו את ישראל, כתמר שחשדה יהודה זכתה ויצאו ממנה מלכים ונביאים, וכחנה שחשדה עלי זכתה ויצאה ממנה שמואל ששקול כמשה ואהרן (שם).

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להצטט ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישרים נציגו ועימוד: שוקי קנר

דברי יחזקאל
 בני יששכר
 בת עין
 אור לשמים
 תפארת שלמה
 צדקת הצדיק

אוהב ישראל
 עבודת ישראל
 מאור ושמש
 מנחם ציון
 יסוד העבודה
 זרע קודש

בעל שם טוב
 תולדות יעקב יוסף
 נועם אלימלך
 קדושת לוי
 חיים וחסד
 יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 ודהגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com